

HASAN TAHSİN OKUTAN'IN GİRESUN ŞEBİNKARAHİSAR TAMZARA DÜĞÜN ÂDETLERİ HALK OYUNLARI VE TÜRKÜLERİ*

“Kareyser oylum oylum/ İçinde selvi boylum”

M. Akif KORKMAZ**

ÖZ

Giresun'da bilinen en eski halkbilimi derlemesi Tirebolu'da yayla ot göçü âdeti üzerine bir çalışmadır. Bu araştırma 1915 yılında Türk Yurdu Dergisi'nde çıkmıştır. Yayın, Tirebolulu Şehit Binbaşı Hüseyin Avni Bey'e aittir. Bu yayından sonra Cumhuriyetin onuncu yılından itibaren Halkevleri teşkilatı üzerinden yerli ve milli kültürü derleme, tanıma, işleme ve yayma faaliyetleri çerçevesinde Giresun'da görevli eğitimcilerle folklor çalışmaları başlamış ve ardından kırklı yıllarda ilk folklor makaleleri ve yayınları çıkmıştır. Giresun Aksu Halkevi Mecmuası'nda folklorun ilk teorik-kuramsal makalelerini Tirebolulu Osman Turgut Pamirli yazmıştır. Tirebolu'dan derlediği sözlü geleneğe ait çeşitli folklor malzemelerini 1943 yılında müstakil bir eser olarak yayımlamıştır. O yıllarda Giresun Şebinkarahisar ilçesi Tamzara İlkokulu Başöğretmeni Tamzaralı Hasan Tahsin Okutan, özgün folklor malzemesinden oluşan bir Şebinkarahisar monografisi hazırlamıştır. 1949 tarihli eserde 20 âdet düğün oyunu türküsü, 5 oturak havası türküsü ile 2 iş ve meslek türküsü sözlü olarak derlenmiştir. Bu makale Şebinkarahisar'a ait köy düğünü danslarının ve oturak türkülerinin derlenmesini, icra bağlamını, biçimini, dansların niteliklerini Giresun'daki eski halkbilimi çalışmaları bağlamında incelemiştir. Şebinkarahisar'ın köylü dansları ve buna eşlik eden türkülerle beraber sözlü gelenekleri hem o yıllarda hem daha sonra yapılmış diğer derlemelerle karşılaştırılarak inceleme tamamlanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Şebinkarahisar halkbilimi, düğün gelenekleri, halk oyunları, düğün türküleri.

HASAN TAHSİN OKUTAN'S COLLECTION OF GİRESUN ŞEBİNKARAHİSAR FOLK DANCES AND FOLK SONGS FROM THE TAMZARA WEDDING CUSTOMS

ABSTRACT

The first folklore compilation in Giresun is a short study on plateau migration in Tirebolu. This research was published in the magazine Türk Yurdu in 1915. The

* *Gönderim Tarihi: 04.11.2020. Kabul Tarihi:28.01.2021.*

** *Dr. Öğr. Üyesi, Giresun Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, GİRESUN, korkmazmakif@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-5280-8250.*

magazine owner, Major Hüseyin Avni Bey from Tirebolu, was martyred in Haymana in the National Struggle. After the first decade of the Republic, folklore studies were started in Giresun to initiate compiling, promoting, processing and spreading local and national culture through the Public Houses. Then the first folklore publications appeared in the nineteen forties. Osman Turgut Pamirli wrote the first theoretical folklore articles for Aksu Public House Magazine. In 1943, as a separate volume, he published various folklore materials belonging to the oral tradition that he compiled from Tirebolu. In these years, Hasan Tahsin Okutan, Şebinkarahisar Tamzara Primary School principal, published a Şebinkarahisar monograph consisting of original folklore material. The work, published in 1949, exhibited the compiled accounts from 20 wedding ceremonies, 5 gatherings (“oturak”) and 2 business and vocational folkloric songs. This article reviews the first folklore studies in Giresun and the compilation experience. The study examines the context of the folkloric dances and “oturak” and vocational-business folkloric songs of Şebinkarahisar, and their style and qualities. The study concludes with a comparison of the old oral traditions of Şebinkarahisar with the compilations today.

Keywords: Folklore of Şebinkarahisar, Wedding Traditions, Weddings Folk Songs and folkloric Dances.

Giriş

Oyun oynamak insanlarla hayvanların ortak özelliklerindedir. Ancak genel anlamda bütün oyunlar J. Huizinga'ya¹ göre insanı insan yapan kültürden daha eski ilk eylemdir. Ona göre insan, bir taraftan “alet yapan” diğer taraftan “oyun oynayan” canlıların biyolojik sınırları içinde kalmış diğer oyuncularından farklılaşmış tek canlıdır. Dil, sanat, inanç, sözlü kültür ürünleri, oyun ve dans gibi birçok kültürel formun oyunlara bağlı biçimde gerçekleşmesi onun tezini desteklemektedir.² Bu açıdan bakıldığında yöresel oyun kültürü, ait olduğu topluma dair doğrudan elde edilen bilgi kaynağıdır.

Bu makale Giresun'un ilk folklor çalışmalarında önemli bir yeri olan Şebinkarahisar halk oyunu ve oyun türkülerinin derleme biçimlerini, metinlerini ve tespit edilmiş oyunların nitelik-

Görsel 1: Öğretmen H. Tahsin Okutan Bey (Okutan 1949)

¹ Johan Huizinga, *Homo Ludens Oyunun Toplumsal İşlevi Üzerine Bir Deneme*, Ayrıntı Yayınları, İstanbul 2006, s. 13.

² Kültür ve medeniyetin “oyun” ile ilişkisine dair daha geniş bilgi için Huizinga'nın (2006) *Homo Ludens* eserine bakınız.

lerini incelemiştir. İncelemeye konu olan eser, Tamzaralı Hasan Tahsin Okutan'ın on yıllık saha çalışmasına dayanmaktadır.³ Çalışmaya ait mekânın, çalışmayı içeren eserin ve çalışan folkloristin özgünlüğü herhangi bir folklorik çalışmada daha önce ele alınmamıştır. Kaldı ki onun folklorla bağlamsal ve işlevsel bakış açısı, folklor yöntemi⁴ ve folklorun konusuna hâkimiyetinden bahsedilmemiş, eserin varlığı bile fark edilmemiştir.⁵ Dolısıyla bu eser ve yazarı Hasan Tahsin Okutan incelenmeye değer bulunmuştur.

Şebinkarahisar'ın Tamzara Mahallesi İlkokulu başöğretmeni Hasan Tahsin Okutan⁶, Giresun'un ilk folklor araştırmacılarından. Onun eseri “*Şebinkarahisar*”⁷ ana başlığını taşır ve 1938-1948 yılları arasında Giresun'a bağlı ilçe olan Şebinkarahisar sahasına dayanarak hazırlanmıştır. Bilindiği kadarıyla Yeşilgiresun Gazetesi Matbaası'nda 1949'da tek baskı olarak yayımlanmıştır. Ciltsiz ve karton kapaklı 464 sayfalık eser, özgün beş harita ile bir imar planına sahiptir. Kitap *Birinci Bölüm Coğrafya* (s. 5-39), *İkinci Bölüm Tarih* (42-226), *Üçüncü Bölüm Kültür* (s. 228-288), *Dördüncü Bölüm Folklor* (s.

³ H. Tahsin Okutan, *Şebinkarahisar ve Civarı Coğrafya Tarih Kültür ve Folklor*, Yeşilgiresun Matbaası, Giresun 1949, s. 429.

⁴ Özkul Çobanoğlu, *Halkbilimi Kuramları ve Araştırma Yöntemleri Tarihine Giriş*, Akçağ Yayınları, Ankara 2002, s. 235.

⁵ Okutan'ın eseri yetmiş yıllık bir yayın olmasına rağmen hiç dikkate alınmamıştır. Bu, kitabın yerel tarih çalışması diye bilinmesi ve okunmamasından kaynaklanmış olabilir. 2009 yılında Giresun Valiliğinin desteğiyle çok geniş bir ekiple beraber başlangıcından bugüne kadar yapılmış olan *Giresun Türküleri ve Oyun Havaları* (S. Turhan- E. Altınkayanak, *Giresun Türküleri ve Oyun Havaları Giresun Üstünde Vapur Bağırıyor*, Giresun Valiliği Yayınları, Ankara 2009) eserinin Şebinkarahisar'la ilgili referanslarında yazarın adı olmadığı gibi eserden hiçbir şekilde bahsedilmemiştir. 1., 2. eklerde bu türkülerin metinlerine ve niteliklerine tablolarlar, grafiklerle ayrıntılı biçimde yer verilecektir.

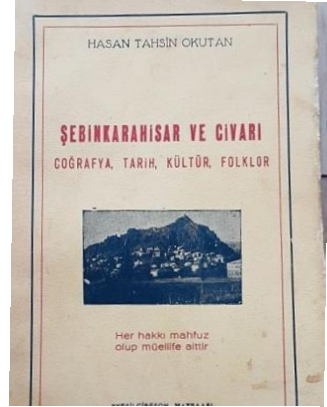
⁶ Şebinkarahisarlı eğitimci ve araştırmacı Ünsal Çalık (KK 2) Beyden aldığım 25 Nisan 2020 tarihli bilgilere göre Şebinkarahisar Tamzara Mahallesi'ndendir. Babasının adı Şerif Efendi, annesinin Latife Hanımdır. İstanbul Erkek Öğretmen Okulu mezunudur. Ortaöğretime nitelikli dal öğretmeni yetiştiren okul Darümuallimin-i Âliyye, 1890'da açılmış ve 1924'te Yüksek Muallim Mektebi adını almıştır. 01.11.1938'de Tamzara'da öğretmenliğe başlamış 1947'ye kadar burada çalışmıştır. Yazarın on yılda bu eserini hazırladım dediği zaman dilimi kendi mahallesinde çalıştığı o yıllardır. Okutan 1901'de Tamzara'da doğmuş ve 1971 yılında vefat etmiştir, mezarı Tamzara'dadır. Bu sözlü bilgiyi Şebinkarahisar Ermeni ayaklanması hadisesinde 14 yaşında olduğunu eserinde yazdığından dolayı çok net olarak hesaplayabiliyoruz. Bilgi için s.202'ye bakınız. 1926 doğumlu oğlu Sabahattin Okutan'la (KK1) 29 Nisan 2020 Çarşamba günü yapılmış telefon görüşmesiyle H. T. Okutan'ın hiçbir yerde rastlanmamış bu kişisel bilgileri teyit edilmiştir. Bu vesileyle görüşmelerimde bana yardım eden Şebinkarahisar Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı Sayın Av. Ali Yaşar Yücel'e ve halk oyunu uzmanları Sayın Ahmet Torun'a ve Yusuf Kurt'a çok müteşekkirim.

⁷ Giresun'un ilçesi Şebinkarahisar, güneyde yer alan birçok yerleşim yerinin tarihi ve doğal merkezidir. Giresun Dağları'nın güney etekleri üzerinde kurulmuştur. Yüzölçümü 1.378 km², denizden yüksekliği 1.1.390 m, Giresun'a uzaklığı 118 km'dir. İlçe merkezinin nüfusu 13.921 ve toplam nüfus 22.088'dir. İlçeye kara iklimi hâkimdir. Yazları nispeten serin geçer. Tabii bitki örtüsünü dağlarda ormanlar teşkil eder. Kelkit Çayı en önemli akarsuyudur. Geçimi tarım ve hayvancılığa dayanır.

289-429) konularına ayrılmıştır. Önsözünden anlaşıldığı kadarıyla 1944 yılında ilk önce yerel bir tarih çalışması olarak planlanmış⁸ olsa da eserin yarısını Şebinkarahisar gelenekleri, inanışları, folkloru ve halk kültürü derlemeleri teşkil etmektedir. Bu yönüyle çalışma, Binbaşı Hüseyin (Alpaslan) Bey'in (Tirebolu 1876- Haymana 1921) *Ot Göçü*⁹ ve O. Turgut Pamirli'nin (1918-1984) *Folklor*¹⁰ eserinden daha sonra yayımlanmış Giresun folkloru üzerine üçüncü çalışmadır.

H. T. Okutan'ın eseri uzun yıllar içinde gerçekleşmiş alan araştırması olmasının yanı sıra içerden gözlem yoluyla yılların bilgisine sahip sayısal verileri, analizleri, inceleme ve yorumlarıyla Giresun'da hazırlanmış bilimsel folklor monografisidir. Şebinkarahisar'a ait 20 oyun türküsü ve 5 oturak havası ile bazı spor, meslek ve iş türküleri¹¹ eserdeki sözlü folklor ürünleri içinde dikkate değer kısımlardır. Yine eserin arka kapağında edinilen bilgilere göre folklorist Okutan'ın biri manzum piyes olan "Kurtuluş" eseri, "2. Cihan Savaşı Destanı" ve "Tamzara Dokumacılık Kooperatif Şirketi Esas Nizamnamesi" adlı üç çalışması daha önce basılmıştır. Buradaki bilgilere göre "Kösnükler veya Dalaleti Tenasüliye"¹² ve "Fikir Sızıntıları" adlı iki eserinin basıma hazırlanmakta olduğu kaydedilmiştir. Ancak şimdiye kadar bu eserlere dair bir ize ne yazık ki rastlanmamıştır (KK 1, KK 2).

Nitelikli Bir Folklor Eseri

Görsel 2: Öğretmen H. Tahsin Okutan'ın Şebinkarahisar monografisi eseri.

⁸ Giresun folkloru üzerine yapılmış son iki eserin çalışmaları aynı yıllara denk düşmektedir. Okutan'ın eseri Coğrafya (s. 1) Tarih (s. 43), Kültür (s. 227) ve Folklor (s. 288) başlıklarıyla her bölümü ayrı bir kitap olarak planlandığından dolayı basımı Pamirli'nin eserinden daha sonraya kalmıştır.

⁹ İsmail Hacıfettahoğlu, *Sakarya Şehidi Binbaşı Hüseyin Avni Bey Tirebolu Alpaslan Hayatı-Eserleri / Trabzon İli Laz mı Türk mü*, Atlas Yayınları, Ankara 1999.

¹⁰ Bkz. Pamirli'nin folklorla dair ilk yazıları 1 Nisan 1940 yılında Giresun Halkevi Dergisi *Aksu*'da (C: II, S: 19-3) yayımlanmaya başlanmıştır. Bu makaleler 1943 yılında Tirebolu'dan derlenmiş maniler bilmeceler ve atasözleriyle beraber 108 sayfalık cep boyutunda bir kitapçık olarak Giresun'da basılmıştır. Pamirli ve eseri için Güleç'in (1998) "Osman Turgut Pamirli'nin Folklor İsimli Eseri" bildirisine bakınız.

¹¹ Dügün eğlencesi oyunları ve oturak türküleri başka bir incelemede ele alınacaktır. Bunların ikisi iş-meslek türküsü olarak kaydedilmiştir. Bu türkülerden Bıçak Oyunu ve Ekin Biçme, At Pazarı Cambazları türküleri sahasının nadir derlemelerindedir. Yazarın spor mahiyetindeki oyunlar bahsinde yer verdiği pehlivanları ve izleyicileri coşturmak için "hakem" tarafından atılan türküsü ise ayrı bir önem taşımaktadır.

¹² Kösnükler (öğürsekler) veya Dalaleti Tenasüliye (cinsel sapkınlıklar) adıyla yayımlanacaktır şeklinde duyurulmaktadır. Fakat bu tarihten bugüne bu çalışmaların yayımlanıp yayımlanmadığına dair herhangi bir bulguya, kayda rastlanmamıştır.

H. Tahsin Beyin folklor tanımı ve folklorla yaklaşımı eserin dördüncü bölümünde tek bir cümleyle şöyledir. “*Folklor: Âdet ve an’aneler; bir millet efradının (muhtelif muhitlerin hususiyetleri müstesna) milli hayat ve benliğini, birliğini ve varlığını içerisinde saklayan, bağrında taşıyan ve aynı zamanda o millet efradını öbür dünya uluslarından kolaylıkla ayırt etmeğe yarıyan tarihi birer mefhum demektir.*”¹³ Yazar bu geniş bölümde öncelikle düğün adetleri içinde önemli bir yer tutan oyun türkülerini derlemiştir. Alman Halkbilimci H. Bausinger¹⁴ Halk Edebiyatı adlı eserinde halk türkülerinin yerelden ulusala uzanan halkın yarattığı en temel ürün olarak görüldüğünden bahsetmiştir. Hasan Tahsin Beyin eserinde tutulan yol bu görüşün bizde de aynı biçimde olduğunu göstermiştir. Düğün türkülerinin toplumsal özelliğinin bilincinde olan H. T. Okutan’a göre bu dans ve eğlencelerle beraber icra edilen türküler, halkın gelecekteki değerlerini milletin tarihi köklerini koruyarak taşımaktadır. Çalışmada düğün adetleri ve geleneği ritim, dans ve türkülerle kültürel aktarımın¹⁵ yanında ayrıca eğlence ve birliktelik vb. gibi toplumsal gereksinimlerin bir ürünü olarak¹⁶ görülmektedir. Düğünleri, dansları ve türkülerini ele alışı ve çözümlemeleri W. Bascom’un folklorun eğlenme-eğlendirme işlevselliği kuramıyla tam bir benzeşme halindedir.¹⁷ Ancak eserin bütününe ve dolayısıyla yazılış amacına devrin eğitim kurumlarında verilen millî kültür anlayışı ile Kurtuluş Mücadelesi şartlarından doğmuş romantik tarih anlayışının hâkim olduğu görülmektedir.

Türk millî romantizmi öncesi Osmanlı aydınları eliyle halk kültürünün araştırılmasına tartışmalar içinde başlanılmıştır. Osmanlı Devletinin ve siyasi değerlerinin yıkılması sonrası Türk kültürü, Cumhuriyet idaresi altında eğitimin yanı sıra türlü kurumlarıyla birlikte derleme, arşivleme, yayın, araştırma ve uygulama alanını oluşturmuştur. Bu millî romantik cereyanın¹⁸ yetiştirip yurt sathına gönderdiği öğretmenler, milletin kendi geçmişini arayıp bulmak ve öğrenmek arzusu taşımaktadır. Bu hedef, Okutan’ın cümlesiyle monografisinin Önsöz’ünde “*Bu küçük eser, doğup büyüdüğüm yurdun tarihini öğrenmek ve yazmak arzusundan doğdu... ‘Şebinkarahisar Tarihi’ bu sahada yazılmış ilk*

¹³ Okutan a.g.e.,s. 290. Makale boyunca yazardan yapılan alıntıların yöresel dili ve yazarın üslubuna çalışmasının tarihsel özelliğine dokunmamak için sadık kalınacak ve bunlar eğik yazılacaktır.

¹⁴ Hermann Bausinger, *Formen der "Volkspoesie"*, E. Schmidt Verlag, Berlin 1980, s. 274.

¹⁵ Bausinger, a.g.e., s. 273.

¹⁶ Daniel G. Bates, *21. Yüzyılda Kültürel Antropoloji: İnsanın Doğadaki Yeri*, (Çev.) Ed. Suavi Aydın, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2018, s.28, 540.

¹⁷ Çobanoğlu, a.g.e., s. 235.

¹⁸ M. Fuad Köprülü, “Millî Edebiyat” *Bugünkü Edebiyat*, Akçağ Yayınları, Ankara 2007 [1924], s. 15; M. Fuad Köprülü, *Yeni Bir İlim: Halkiyat “Folk-Lore”, Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*, (Haz.) M. Öcal Oğuz vd., Grafiker Yayınları, Ankara 2013[1914], s. 477; M. Fuad Köprülü, *Türk Edebiyatı Ders Notları*, Alfa Yayınları, İstanbul 2015, s. 366.; Dursun Yıldırım, “*Türkiye’de Folklor Araştırmalarının Gelişme Evreleri*” *Türk İtiği*, Akçağ Yayınları, Ankara 1998, s. 47.

eserdir."(15 Temmuz 1944) ifadesiyle açık bir şekilde vurgulanmıştır. Öğretmenler, tüm yurttaki folklor derleme ve yayın faaliyetlerinin ışığında çağdaş niteliğe sahip millî kültürden beslenmiş ve yeni millî kültürü yaratacak ve aynı zamanda bu yoldan gidecek daha çok gençler yetiştirecektir.¹⁹ Milli Kurtuluş Savaşı ardından yurda dağılan eğitimci ve öğretmenler ordusu, kasabalarda ve il merkezlerinde bu anlamda bir kültür mücadelesi hatta siyasi bakışla söylenirse bir kültür savaşı vermektedir. Ülke baştan başa taranmakta, Halk Evleri eliyle derlemeler yapılmakta, eğitimciler ordusu Giresun Aksu dergilerinde yayın hayatına başlamaktadır. Bu dönemde O. Turgut Pamirli (1940, 1943) ve H. Tahsin Okutan'ın (1949) Giresun'da basılmış eserleri, millî kimliği folklor vasıtasıyla ortaya çıkartma ve yaşatma niteliğindeki ilk eserlerdir.²⁰

Giresun'da folklor²¹ çalışmaları yüz yıl öncesine uzanmaktadır. Ulusal ölçekte halk gelenekleri, kültürleri daha çok sözlü ürünler üzerinden derlenen yayınlara yine bu tarihte başlanmıştır.²² Karadeniz Bölgesi'nde ve hatta Anadolu'da sahaya dayalı folklor çalışması Yüzbaşı iken Hüseyin Avni Bey'in²³ cephede aldığı yaradan dolayı hasta yatağında kaleme aldığı bir makaledir. *İçtimaiyat/ Türk Bayramlarından Ot Göçü* adlı bu makale ilk defa *Türk Yurdu Mecmuası*'nda 1915 yılında yayımlanmıştır.²⁴ Bunu takip eden dönemde Giresun Halkevi Mecmuasının kuramsal, sahaya dayalı ve uygulamalı folklor makalelerinin²⁵ ardından müstakil bir mani kitabını Osman Turgut Pamirli 1943'te çıkartmıştır. Zikredilen bu makaleler ve eser çok kıymetli çalışmalardır. Hasan Tahsin Bey ise derlemeye ve eserini yazmaya daha fazla zaman ayırmıştır. On yıl sürmüş bir emeğe dayanan mevcut eserine O. T. Pamirli ile aynı yıllarda başlamıştır. 1944 yılına tarihli olan eserin bitirilen ilk kısmı yörenin coğrafyasıdır. Kitabın tamamı ise monografi biçiminde planlanmış ve bittiğindeki kısa adıyla *Şebinkarahisar ve Civarı*'dır.

¹⁹ Okutan, *a.g.e.*, s. 290.

²⁰ Milli kimliği oluşturacak kalkın sözlü kültürü denen folklor mahsullerini derlemek, derleyicisi olmak bunların mahiyetini araştırmak konusunda geniş bilgi için Yıldırım'ın "Sözlü Kültür Kavramı ve Folklor Üzerine" makalesine bakınız.

²¹ Makalede folklor kavramı, Dursun Yıldırım'ın (1988) "Bir milletin sözlü geleneklerinin [kültürün] bütünü..." tanımı çerçevesinde ele alınmaktadır.

²² Yıldırım, *a.g.e.*, s. 43, 56-57. Buradan itibaren kullanılacak köşeli parantez [...] içindeki tüm ifadeler tarafımdan yapılan ek açıklamalar olarak görülmelidir.

²³ 1876 Giresun Tirebolu doğumludur. Sakarya Meydan Muharebesi'nin Haymana Cephesi'nde binbaşı rütbesiyle 1921 yılında şehit olmuştur.

²⁴ Hüseyin Avni Bey, *Ot Göçü*, *Türk Yurdu Dergisi*, 4 Haziran 1331(17 Haziran 1915), S: 7, C: 8, s. 122-127. Makale ve geniş bilgi için İsmail Hacıfettahoğlu, *Sakarya Şehidi Binbaşı Hüseyin Avni Bey Tirebolu Alparlan Hayatı-Eserleri / Trabzon İli Laz mı Türk mü*, Atlas Yayınları, Ankara 1999,künyeli esere bakınız.

²⁵ O. TurgutPamirli, "Folklor", *Aksu Dergisi*, C: II, S: 19-3, Işık Matbaası, Giresun 1940, s. 9. [Tıpkıbasımı: *Aksu Aylık Kültür ve Mefkûre Mecmuası*, C: I-II, S: 1-21, Eylül 1933-Haziran 1940, (2010), Tıpkıbasım *Giresun Halkevi*, Ankara Hermes Ofset].

Okutan'ın folklor bölümündeki derlemesinin ana çizgileri, Şebinkarahisar köy düğünleri üzerinedir. Yukarıda yer verilen kendi folklor tanımı ve folklorun çalışma sahası konusu açısından sahanın otoritesiyle aynı görüşlerde olduğunu söylemeliyiz. D. Yıldırım'ın tespit ettiği gibi folklor sahasında en eski derleme ve yayın 1916'da Anadolu Köy Düğünleri hakkındadır.²⁶ Okutan'ın eserinde Şebinkarahisar düğünlerinin âdetleri, gelenekleri ve düğünde çalınıp söylenen ezgilerle türküler folklor adı altında ele alınmıştır. İnsanlara göre düğünler mahalli bayramlardan bile daha yüksek bir konuma sahiptir. Türkiye'deki ilk halkbilimi eserlerinde düğün derlemelerinin ağırlık taşıması sözel geleneklerin bütün boyutlarını, eğlenceleri, gösterileri, yeme içmeyi, sosyal bağ ve ilişkileri kapsayan önemli ve karmaşık bir yapıya sahip olmasından kaynaklanmaktadır. Okutan'ın da kitabında düğün gelenekleri içinde halk oyunları ve türküleri bu bakımdan en geniş yeri tutmuştur.

Şebinkarahisar ve Civarı'nın dördüncü bölümünde folklorun tam sayfalık bir tanımı²⁷ yapılmıştır. Ona göre folklorun ayrı tutulan *kültür* toplumun Batılı tarz eğitim hayatını, başarılı hemşerilerin memuriyetlerini ve vazifelerini içermektedir. Eserde böylelikle sözlü halk edebiyatı türleri türküler, bilmece, maniler gibi söylemelik ürünlerden seçilmiştir. Konuşmalık ürünler alkış ve kargış, anlatmalık ürün masallar, inanç ve geleneksel takvim, çocuk ve yetişkin oyunları, köy yaşantıları kültürden ayrı tutularak "folklor" kavramı dâhilinde değerlendirilmiştir. Buna göre dil, edebiyat ve eğitim kültürel unsurlar olarak sayılmış; ancak dilin sözlü pratik mahsulleri olan geleneksel sözlü edebiyat ve halk yaşantıları folklorla dâhil edilmiştir.

Eserin folklor anlayışı ve araştırma yöntemini²⁸ ortaya koyan dördüncü bölümün girişinde²⁹ folklorla gelenek, örf ve âdetler, türküler, maniler, bilmece ve masallar gibi sözlü gelenek ürünlerine bağlı yaşama biçimleri olarak bakılmıştır. Ona göre millî hayatı belirleyen, şekillendiren ve yaşatmaya devam eden şeyler folklorun kendisidir. Bunlar bir milleti meydana getiren en temel unsurlardır. Onsuz bir milliyet mümkün olmadığından bunların kaybolması ve kültürel çalışmaların ihmal edilmesiyle milli benlik ve kimlik de yok olacaktır. Bağımsız bir şekilde yaşamanın devam ettirilmesi için vazgeçilmez değerler olarak baktığı folkloru, yöresel millî değerlerden saymıştır. Unutma veya başka milletleri taklit yoluyla bunlardan yoksun kalırsa istikbal kaygısına düşüleceğinden öteki milletlerin değerleri karşısında yitip gideceğimize

²⁶ M. Hasan Bahri, İstanbul 1916, bilgiyi aktaran Yıldırım, *a.g.e.*, s. 56. Hüseyin Avni Bey'in çalışması bahsi geçen eserden bir sene daha önce basılmıştır.

²⁷ Okutan, *a.g.e.*, s. 290.

²⁸ Bu çalışmaların doğduğu taşrada o dönemde milli romantizm cereyanında ağırlıklı olarak "folklor" kelimesi kullanılmaktadır. Okutan da bu akıma bağlı kalarak eserinde halkbilimi yerine folklor kelimesini tercih etmiştir. Makalemizdeki folklor kavramı döneme ait koşullara bağlı yöntemle ağırlık yer vermektedir.

²⁹ Okutan, *a.g.e.*, s. 299.

endişelenmiştir. Dolayısıyla folkloru milli benliği yapılandıran bir araç olarak kabul etmiş ve onun kaybolmasını engellemek ve her daim muhafaza etmek için bu çalışmayı kaleme almıştır.

Neticede şunu belirtmek lazımdır. Taşradaki halkbilimi çalışmaları Hüseyin Avni Bey'in *Türk Bayramlarından Ot Göçü* (1915) ve Pamirli'nin *Folklor*³⁰ makaleleri ile *Tirebolu Manileri*³¹ kitapçığı ve H. Tahsin Okutan'ın *Şebinkarahisar ve Civarı*³² eseri milli romantizm cereyanından etkilenmiştir. Bu üç çalışma Gökalp'in *Halk Medeniyeti*(Halka doğru Mecmuası, 1913), Köprülü'nün *Yeni bir İlim: Halkiyat "Folklore"* (İkdam Gazetesi, 1914), Rıza Tevfik'in *Raks Hakkında* ve *Folklor-Folk Lore* (Uçman [1900]1982; Peyam Gazetesi, 1914) Boratav'ın (2000) *Folklor* (Gannep'ten çeviri, 1939) makalesinden anlayış, kuram ve yöntem olarak izler taşımaktadır.³³ Giresun'daki folklor makaleleri ve eserleri milli romantizmin temel dinamiği olan derleme çalışmalarını yerel ölçekte ve çağına göre sistematik bir biçimde gerçekleştirmiştir. İzler Mecmuası,³⁴ Halkevi Aksu Mecmuası³⁵ etrafında "*Giresun romantizmi*" cereyanı böylelikle doğmuştur. "*Memleket romantizmiyle*" birlikte ağırlığı artan folklor çalışmaları yetmişlerde kırsaldan şehirlere göç ediş ile birlikte eski gücünü yitirmeye başlamıştır. Sonraki dönemde göç sebebiyle geride bırakılmış memlekete duyulan özlem artmıştır. Sanal memleket ortamı hemşericilik, memleketçilik adı altında teşkilatlanma sonucunda büyük kentlerin semtlerinde doksanların başında kurulmuş yöre dernekleri ile hayat bulmuştur. Bu ikinci memleket romantizmi dönemini en iyi yayın hayatına devam eden Giresun Dergisi³⁶ yansıtmaktadır.³⁷

³⁰ O. Turgut Pamirli, "Folklor II", *Aksu Dergisi*, C: II, S: 20-4, Işık Matbaası, Giresun 1940; O. Turgut Pamirli, "Folklor", *Aksu Dergisi*, C: II, S: 19-3, Işık Matbaası, Giresun 1940, s. 9-11. [Tıpkıbasımı: *Aksu Aylık Kültür ve Mefkûre Mecmuası*, C: I-II, S: 1-21, Eylül 1933-Haziran 1940, (2010), Tıpkıbasım *Giresun Halkevi*, Ankara, Hermes Ofset].

³¹ Pamirli, "Folklor Tirebolu Manileri".

³² Okutan, *a.g.e.*

³³ Okutan'ın folklor anlayışı, türkü derleme sistemi ve oyun havalarını tasnifinde kullandığı kriterler, tanım ve tasvirler Boratav'ın türkülere daha çok edebi şiir olarak görmesinden kaynaklı olarak farklıdır. Kösemihal ve Yönetken gibi çok değerli müzikologların bile hem bu açıdan hem de akademik olarak önündedir. Onun bu çalışmasının eksikliği oyun havalarının notasını yapmaması ve çizgiyle yahut sözle oyun figürlerinin eksikliğidir.

³⁴ *İzler Mecmuası*, Yeni Türkçe harflerle tıpkıbasım, (Haz.) M. Çulfaz, Monogram Reklam Basımı, İstanbul 2020.

³⁵ *Aksu Mecmuası*, Tıpkıbasım, (Haz.) Giresun Halkevi, Hermes Ofset, Ankara 2010.

³⁶ M.Elmas, *Giresun Dergisi (1986-2005) Giresun Mahalli Basınında Sözlü ve Yazılı Kültürü İlişkisi*", GRÜ SBE Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2019.

³⁷ Dergi için Elmas, M. (2019), *Giresun Dergisi (1986-2005) "Giresun Mahalli Basınında Sözlü ve Yazılı Kültürü İlişkisi"* başlıklı GRÜ SBE Yayınlanmamış YL Tezi'ne bkz.

Tamzara Halk Oyunları ve Türküleri

Okutan'ın eserinde folklor kısmı yüz kırk sayfa hacminindedir ve burada *Düğün Âdetleri*'nin anlatıldığı başlığın devamında Tamzara mahallesine ait 25 *mahalli ve millî türkü* derlenmiştir. Eserde türküler *düğün türküleri* ve *oturak-havaları* diye tasnife tabi tutulmuş³⁸ ve icra edildiği erkek-kadın cemiyetlerine göre üçe ayrılmışlardır.³⁹ Bu eserdeki *düğün türküleri* ve *oturak havaları* kavramlaştırma ve tanımlama yöntemi yöreseldir ve sahadan yapılmış bir anlamlandırmadır. Bu adlandırma türkü çalışmaları literatüründe oyun türküleri (usullü veya kırık) ve uzun (usulsüz) havalar olarak geçmiştir. Burada alt tür tasnifleri, türe bağlı cinsiyetler, icra ortamı ve işlevi gibi folklorun dinamik iletişim süreçleri ve bağlamları yazar tarafından dikkatle ele alınmıştır.⁴⁰

Sözlü ve sözsüz oyun havaları günümüzün popüler bir tanımıdır. Bu popüler kavramlar dışarıdan bir uzman veya araştırmacının bir halk dansı yarışması bağlamında sahnede izlediklerinin bir yansımasıdır. Oysa eserdeki bakış açısı farklıdır. Okutan, düğünleri ve düğün içinde dinlenme ya da düğün töreninin geceki kapanışı esnasında söylenen geleneksel türküleri bile ayrı ayrı gözlemleyip tasnif etmektedir. Her ne kadar araştırmacı kimliği ile eserini kaleme almakla beraber yazar, toplumun üyesidir. O yüzden Okutan için türkülerin sözleri ve oyunları gösterimsel bir bütünlük arz etmektedir. Bu ortamda hikâye edilen aşk, savaş veya göç anlatıları, her defasında tekrar edilen salt türkü sözlerinden ibaret değildir. Çünkü Malinovski'ye⁴¹ göre geleneksel kültürlerde sözler doğrudan iletişim işlevinden daha çok şeyler içermektedir. Sözler, kavramlar, kelimeler, kalıp sözler, maniler ve ahenkli mısralar, türküler gündelik yaşamın kurulduğu işlevin dışında ve üstünde yer alırlar. Tamzara

³⁸ Giresunlu bağlama icracısı ve yöre türkülerinin kaynak kişisi Ömer Akpınar'ın (1935-2003) düğün türküleri ve oturak tasnifi Okutan'ı doğrulayan önemli bir kaynaktır. Bu çok değerli kültür mirasını Akpınar'ın vefatından sonra oğlu Hüseyin Akpınar yayımlamıştır, bkz. Ömer Akpınar, *Giresun Türküleri ve Oyun Havaları*, (Haz.) H. Akpınar, Kitabevi Yayını, İstanbul 2010, s. 5.

³⁹ Okutan, *a.g.e.*, s. 323.

⁴⁰ Tahir Alangu'ya göre folklor ürünlerinin derlenmesi esnasında folkloristin tutumu önemlidir. Araştırmacı folklor çalışmasını "statik, geleneksel" veya "dinamik, yorumcu" kişiliğinin belirlediği imkanlar dahilinde ele almaktadır. Kültür geçmişi ölü olguları gibi değil, yaşayan hayat aktiviteleri olarak ele alınmalıdır. Tarihin yaşayan canlı ve sürekli organizması biçiminde düşünülmeyen kültür ve folklor araştırmalarının Alangu'ya göre ülkeye faydası olmayacaktır (Alangu 2020: 22, Aktaran İ. Görkem). Folklorun halk yaşamının bilimi olması yolunda Avrupa ve Amerika'daki gelişmelerin, çalışma ve çabaların arasında kültürü, basılı veya yazılı tarihsel bir metin olmaktan çok dinamik süreçler üzerinden incelenmesine dair kuram ve tarihçeler hakkında daha geniş bilgi için ayrıca bkz. Çobanoğlu, *a.g.e.*, s. 265.

⁴¹ Branislav Malinowski, "The Problem of Meaning in Primitive Languages" *The Meaning of Meaning: A Study of the Influence of Language Upon Thought and of the Science of Symbolism*, Ed. C. K. Ogden and I. A. Richards,; A Harvest Book-Harcourt Inc, New York 1923, s. 296.

kültürünün din dışında kalan tarafının psikodinamiği sözle, dans edilerek çalılıp söylenme ile oluşan ritüelleri bu düğün ve oturak türkülerinden oluşmaktadır. O yüzden Okutan'ın derlemesindeki türkülerin hikâyeleri, ritimleri ve dans kalıplarının adlandırma şekilleri Malinovski'nin *hikâye anlatma, sosyal ilişki içinde anlatma, ritüel halinde anlatma, eylem (dans) halinde ifade etme* biçimleri geleneksel toplumların iletişim kullanımları yöntemiyle eş değerdir.

Eserden elde edilmiş kayıtlara göre bundan bir asır önce Şebinkarahisar yöresinin halk oyunları bulunduğu coğrafya gereği kıyı ve iç bölge kültürlerinin geçiş yeri olma özelliklerini taşımaktadır. Türkülü oyunların havaları kemeçe, bağlama ve davullarla çalınmaktadır. Kıyılarda çok yaygın olan tipik karşılama halk oyunu adına içerde doğrudan bir ifadeyle rastlanmazken, horandan halaya kadar zengin oyunlar tespit edilmiş, horan ile halayın birleştiği ezgilerle yöreye mahsus danslar derlenmiştir. Onun çalışma yöntemi ve sahaya hâkimiyeti verdiği eseriyle uyumaktadır. Akademik çerçevede ise Boratav'ın Halk Edebiyatı Dersleri'ndeki⁴² yaşayan türkülerin toplama yöntemiyle tam olarak örtüşmektedir.⁴³

Okutan, halk oyunlarını derledikten sonra notaya almak istemiş yalnız bu yeterlilikte kimseyi bulamadığı için eksikliği 323. sayfadaki 2. dipnotta ayrıca kaydetmiştir. Eserinde oyunların *dikayak, uçayak* gibi terimlerle karakteristik özelliklerini titizlikle kaydetmiştir. Kadın, erkek veya her iki cinsiyetin birlikte olduğu cemiyetler diyerek oynayan kişilerin cinsiyetini son beş türkü hariç tamamında yazmıştır. Onları oturak dinlenme havası tanımlamasıyla ayrıca tasnif etmiştir. Bu gelenek kırsalda eğlencelerde görülen salt erkek meclisi olduğundan onun kadın erkek özelliğini ayrıca belirtmek ihtiyacı duymamıştır. Bayram, düğün, hayvancılık, ekip biçme vb. oynanma veya söylenme bağlamını ve sosyal hayatla olan bağına ya türkü başlığında ya da dipnotta muhakkak kaydetmiştir. Bu bilgilerden yola çıkarak ezgilerin notaları hariç neredeyse diğer tüm özelliklerin kaydıyla son derece sistemli bir araştırma yapıldığını kabul etmek gerekir. Bilgiler bize aynı zamanda Şebinkarahisar'ın kuzey-güney enleminde çevresiyle hangi müzikal ve kültürel bağlara sahip olduğunu belgelemektedir.

Eser ayrıca o güne kadar yapılmış halk oyunu tasnifleri ve kavramsallaştırmaları açısından zamanına göre ileridedir. Rıza Tevfik Bölükbaşı'nın 1900 yılına ait "Raks Hakkında" başlığındaki bilinen en eski halk oyunu makalesinin,

⁴² P. NailiBoratav, *Halk Edebiyatı Dersleri*, Tarih Vakfı Yayını, İstanbul 2000, s. 45-69.

⁴³ Eser otuzlu yıllarla hazırlanmaya başlanmış ve kırk dokuz yılında basıldığına göre folklor çalışmalarının ADTC Fakültesinde başladığı döneme denk gelmektedir. O yıllarda böyle bir yönelim ve fakültelerde akademik eğitimler yok denecek kadar zayıftır. Onun folklor kuramı ve yöntemi bu şartlarda değerlendirmek gerekmektedir. Giresun 1973 İl Yıllığı'nda sayfa 101'de yazar hakkında "İlmi bir sistemden ve temiz bir baskıdan yoksun..." diyerek olumsuz bir yaklaşım sergilenmiştir. Bu yıllık onun çalışmasından bahseden elimizdeki tek kaynaktır.

yine müzikolog ve derlemeci M. R. Gazimihal'in 1929 yılına ait derleme gezileri üzerinden yazdığı *Şarkî Anadolu Türküleri ve Oyunları*'ndaki⁴⁴ horan oyunu ve balıkçılık, oyuncuların cinsiyeti⁴⁵ gibi tasnif kavramlarının ötesine geçmiştir. Böylelikle folkloru bağlam içinde ele alışıyla onlardan daha sistematik olduğunu göstermiştir.⁴⁶

Onun bu eseri, Türkiye'de halk oyunları üzerine çalışmış, *Oyun ve Bügü*,⁴⁷ *Dionisos ve Anadolu Köylüsü*⁴⁸ eserlerinde Metin And'ın analizleri ve oyun tasniflerinden eski olmasıyla o günün derleme anlayışı, oyun derleme sistemi ve yöntemi açısından bakıldığında bile çok yerinde yapılmış derlemelerdir. Yine Okutan'ın eserine paralel olarak H. B. Yönetken'in⁴⁹ *Derleme Notları-II*' de 43 yılına ait derleme notlarında kadın oyunları, horan, karşılama, fengil, Çandır tüfek oyunu gibi oyun türleri hakkındaki çok kısa kavramsal bilgiler Giresun kıyılarının oyun kültürüne kaydedilmiştir. Onun çalışması hem kavramlara hem sahaya olan hâkimiyeti bakımından Giresun Halkevi ve şehir merkezi ile sınırlıdır. Bu araştırmalar dışarıdan yapılmış gözlemlere dayanmaktadır. Bu yönüyle Okutan'ın eseriyle mukayese edilecek kadar tafsilatlı değildirler.

Eserin türkülerle ilgili bölümünde türkülerin sıralamasıyla ilgili bir açıklama yapılmamıştır. Yöredeki oyunlar, türkülerinin tanınırlığı açısından ele alınmıştır diyebiliriz. Bu parçaların sayısı 20'dir ve ardından 5 oturak havasını eklemiştir. Eserlerin tamamı -metin olarak- geleneksel Türk halk şiirinin şekil, ölçü, kafiye ve dil-üslup özelliklerine sahip olan yapıdadır. Ancak onların ezgilerini gösterecek nota kayıtlarının ve danslarına dair detaylı anlatıların ve figürlerinin çiziminin olmaması eserin eksikliğidir. Bu eksiklikler ve halk oyunlarının tatbiki bilgilerinin derlenmesiyle yörede yapılacak bir inceleme ve araştırma sayesinde çoğu icralar henüz elde edilebilecek durumdadır.

Giresun'da horon havaları, sallama, kol havası, karşılama ve metelik oyunları kıyı bölgelerinde yaygındır. Özellikle kıyı kuşağında, dağlık kuşakta ve daha iç kesimlerde oyun havaları değişkenlik gösterir.⁵⁰ Şebinkarahisar'ın karakteristik oyunlarının başında Tamzara⁵¹ gelir. Giresun'a bağlı Şebinkara-

⁴⁴ M. Ragıp Gazimihal, *Anadolu Türküleri ve Müzik İstikbalimiz*, (Haz.) M. Özarslan, Doğu Kütüphanesi, İstanbul 2006, s. 86-87, 96.

⁴⁵ İlk defa bu eserde halk oyunu cemiyetinin niteliği ele alınmıştır. İlk eserler derleme gezilerine dayandığı için yerinden gözleme göre o yıllarda tespit edilmiş oyunların çoğu, Okutan'ın aksine, erkek oyunları olmuştur.

⁴⁶ SonayÖdemiş, *Türkiye'de Geleneksel Danslar Alanında Yapılan Sistemik Çalışmalar*, İTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2018, s. 139-140.

⁴⁷ MetinAnd, *Oyun ve Bügü*, İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul 1974, s. 160-180.

⁴⁸ MetinAnd, *Dionisos ve Anadolu Köylüsü*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2019, s. 14.

⁴⁹ H. B. Yönetken, *Derleme Notları-II*, Orkestra Yayınları İstanbul 1991, s. 24.

⁵⁰ *Cumhuriyetin Ellinci Yılında Giresun 1973 İl Yıllığı*, (Yayın yeri ve matbaa yok), 1973, s. 96.

⁵¹ H. B. Yönetken 1937 yılı gezi raporlarının birinde Erzurum'da bar, Sivas'ta halay şeklinde oynanan Tamzara halk oyununa değinir. Bu oyunun yanı sıra Şebinkarahisar'da derlenmiş

hisar ilçesi, Doğu Karadeniz ile Orta Anadolu'nun sınırı üzerindedir. Bu nedenle Şebinkarahisar'daki halk oyunu ve türkü kültüründe her iki bölgenin özelliklerini görmek mümkündür. Karadeniz'in hızlı ve ritmik oyunlarıyla, Orta Anadolu'nun uzun hava ve halayları etkileşim içinde Şebinkarahisar'a has müzik ve köylü dans kültürü çıkmıştır.

Millî kıyafetleriyle düğüne gitmekte olan kadınlar

Millî kıyafetlerle oyuna hazırlanan gençler

Görsel 3: Düğüne hazırlanmış kadın ve erkek giysileri (Okutan 1949).

Okutan'ın monografisi hakkındaki bu incelememiz, *Giresun Türküleri ve Oyun Havaları*'nın⁵² referansı ve yine yakın dönemde müzikolog A. Karadeniz'in⁵³ Şebinkarahisar Sempozyumu için Tamzara halk oyunlarına dair yerinde yaptığı görüşmelerin bulunduğu bildiri metni ile mukayese edilmiştir. Elde edilen veriler, Mesudiye, Gököy gibi Şebinkarahisar'la tarihi ve kültürel benzerlikleri sebebiyle *Ordu Türküleri Ordunun Dereleri* (2007) eserindeki dikyak, dik horan, hoşbilerzik, ekin biçme havası ve üçayak gibi oyun havalarıyla, türkülerıyla karşılıklı kontrol edilmiş, oyun ve dansların analizlerinde kullanılmıştır. Okutan'ın derleme çalışmalarına başlamasından altı yıl sonra 1943 yılında kuzey doğu illerinde derlenmiş türküler ve oyun havaları Şebinkarahisar kitabına göre kuramsal ve yöntemsel problemler göstermekte ve derlemecilerin büyük insani ve mekanik ekipmanlarına rağmen Okutan'ın eserine yetişmediği

"Hoş bilezik" oyununun bu Erzurum Tamzara Barına göre daha tempolu olduğunu söyler. Geniş bilgi için bkz. H. B. Yönetken, *Derleme Notları-I*, Orkestra Yayınları, İstanbul 1966, s. 66-67.

⁵² Turhan-Altınkaynak, *a.g.e.*, s.

⁵³ AliKaradeniz, "Şebinkarahisar Foklorü Üzerine", *Şebinkarahisar I. Tarih ve kültür Sempozyumu 30 Haziran- 1 Temmuz 2000*, Şebinkarahisar Belediyesi Yayını, İstanbul 2000, s.385-396. [Bildiri metinlerine erişim için bakınız: <http://www.sebinkarahisar.bel.tr/default.aspx?pid=31479> Tarih: 17.04.2020].

Armağan Elçi'nin derleme tarihi ve Sarısözen üzerine yaptığı çalışmalarıyla karşılaştırıldığında anlaşılmaktadır.⁵⁴

Eserde Şebinkarahisar Tamzara Mahallesi'nde türkülü oyunlar şöyledir. *Kareysar dikayak [dik] horanı*, kemençe veya davul-zurna eşliğinde el ele tutuşularak oynanan en yaygın oyundur. Sözsüz de oynanabilir. *Tamzara* oyunu sözlü ve yöreye özgüdür. *Bıçak oyunu*, *Kamayı Çektim Kından Türküsüyle* beraber elinde tek veya çift kama bulunduran bir ya da iki erkek tarafından karşılıklı olarak oynanır. *Tepeler tepeler* (Efeler) ise el ele oynanan sözlü düz horandır. *Altın yüzük*, *Zülüflerin tutam tutam*, *Kırmızılım* genellikle kadın topluluklarında oynanan kıyı kesimindeki karşılama oyunudur.

Bu halk oyunları Giresun 1973 il yıllığında sayfa 92 ve 97'deki bilgilerde yöresel giysilerle oynanır biçimde sergilenmiştir. Okutana göre halkın kıyafetleri yerel imkânlardan elde edilmiş, ölçülü ve abartısızdır.⁵⁵ Erkekler kendi ürettikleri kahverengi yünden yapılmış şal dokuma elbiseler giyermiş. *Zıvga*, *çaşkur* ve *mintandan* oluşan kıyafetin belinde ya kuşaklık ya da meşinden yapılmış birkaç gözlü kayışlar bulunurmuş. Yıllıklarda ise yakasız mintan, üstünde köstekli yelek, zıpka pantolon, ayakta yemeni, iskarpin ya da çarık ayakkabısından oluşan görseller bulunmaktadır.

Okutan köylü kadınların ya üçetek ya da basma fistan giydiklerinden bahseder. Bellerinde şal, *darabulus* (Trablus) kuşaklar ve Tamzara dokuması önlükleri vardır. *Gıldır* denen ceketlerin altına kolsuz uzun gömlekler giyilir ve yazar bunlardan milli kıyafetler olarak bahseder.⁵⁶ Başlarda altın para ile süslenmiş fes taşınır. Bunlar halta ile boyuna sabitlenmiştir. Kadınlar saçlarını kesmezken erkekler ise saç uzatmazmış.

Oyunlar davul-zurna, bağlama, kemençe bazen de

Görsel 4: Şebinkarahisar'ın meşhur horanı Bulancaklı plakçı ve müzik yapımcısı Ödemiş'ten Kemeçeci Bulancaklı Hasan Çakır ve Şenkardeşler plak kaydı (E. Tirsi Arşivi).

⁵⁴ Armağan Coşkun Elçi, "Türk Halk Müziği Araştırmaları Tarihi", *Milli Folklor*, Y: 20, S: 78, 2008, s. 47; Armağan Coşkun Elçi, *Muzaffer Sarısözen (Hayatı Eserleri ve Çalışmaları)*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1997, s. 190-208.

⁵⁵ Okutan, *a.g.e.*, s. 421.

⁵⁶ Okutan, *a.g.e.*, s. 422.

tulum eşliğinde oynanmaktadır. El ele tutuşularak oynanan oyunları ilk sırayı alan horan başı yönetmektedir. Giresun İl Yıllığına göre⁵⁷ horan başının elinde mendil bulunur. Horan başları yöre oyunlarını en iyi oynayanlardır.

Eserde oyuncuların ve meclisin cinsiyet özellikleri kadın, erkek veya kadın-erkek karışık oyun meclisleri ayrı ayrı tasniflenmiştir. Bunların on'u kadın meclislerinde, yedisi erkek meclislerinde, ikisi kadın-erkek karma meclislerde icra edilmiş oyunlardır. Ancak bu derlemenin son altı halk oyunu meclisinin bu niteliği eserde yer bulmamıştır.

Türkülerin sözleri ve konuları Tablo 1'deki türkü sırasıyla onların erkeklerin dilinden yakılmış ağıt, ayrılık, askerlik ve seferberlik konularına göre söylenmiş ferdi olaylar üzerine yakılmış yeni türküler olduğunu göstermektedir. Tablodaki son türkü yazara göre gece boyu sürmüş oturak meclisinin en sonunda meclisin dağılıcağı zaman söylenirmiş. Bu türkü bir oyun havası değildir.

Eser ele aldığı türkülerini “genel olarak “*düğün türküleri, oturak havaları*” diye iki gruba ayırmıştır. Bu 25 türkünün tamamı düğünlerde söylenen türkülerdir, ancak ilk 20 parça oyun havasıdır. Geriye kalan beş türkü ise düğünün sonlarında ya da aralarda istirahat ve muhabbeti gerçekleştirirken sözlü icra edilmiştir (KK 3).⁵⁸ Aşağıda düğün türküleri ve bu beş oturak (istirahat) havası⁵⁹ hepsi birlikte tablo şeklinde yer almaktadır. Kadın ve erkek cemiyetlerinde oyunda icra edilen kırık hava türküleri 20 adettir. Derlemeler kısa künyelere dönüştürülmüş, metindeki yazarın ifadelerine, imlasına ve dizinine dokunulmadan tarafımızca tablo haline getirilmiştir:

Sıra	Şebinkarahisar Halk Oyunları ve Türküleri	Türkünün İlk Dizesi (Tam metinler Ek-1, 2)	Cemiyet Niteliği ⁶⁰	Hacim ve Yapı
Sözlü Oyun Havaları ve Türküleri				
1.	Dikayak/ Kareysar Türküsü [I]	Kareysar oylum oylum	Erkek	6 bent
2.	Dikayak/ Kareysar Türküsü [II]	Altın yüzük var benim cicim	Kadın	6 bent
3.	Düzayak/ Efeler Türküsü	Tepeler tepeler yüksek tepeler	E	5 bent 5 bağlantı

⁵⁷ Giresun İl Yıllığı, s. 97.

⁵⁸ GRÜ Devlet Konservatuarı Uzman Halkoyunları Öğretim Görevlisi Yusuf Kurt (KK 3) (4 Mayıs 2020) ile yapılan telefon görüşmesinde Okutan'ın oyun türkülerinin birçok orijinal yönü üzerinde konuşulmuştur. Kıyı horanları ve karşılamlarında sözlü olan kısım zamanla yok olmuş söz kullanılmaz olmuş ve sadece kaydalar çalınmaktadır. Bu eserler arasında ise nota bilgisine sahip olunmadığından tablodaki ve tablo dışındaki iki iş türküsü sözlü olarak kaydedilmiştir. Eğer müzik bilgisine sahip olabilseydi, Okutan'ın bu yüzden kitabına alamadığı ve bildiği halde vazgeçtiği (1949: 337) birçok türkü havası tespit edilebilirdi.

⁵⁹ Okutan, a.g.e., s. 323.

⁶⁰ Okutan bunu türkülerin başında özellikle kadın erkek “cemiyeti” olarak ayrımı vurgulamaktadır.

4.	Düzayak/ Dudu Dillim	Zülüflerin tutam tutam	K	3 bent 3 bağlantı
5.	İkinci Nevi Düzayak/ Kırmızılıım	Kırmızı gül her dem olsa	K	3 bent 3 bağlantı
6.	İkinci Nevi Dikayak/ Karahisar Türküsü	Ha buradan o yana	E	6 bent
7.	İkinci Nevi Dikayak/ Horan Türküsü	Horandayım horanda	K	6 bent
8.	Dikayak Kabahoran/ Kemençe Türküsü	Kemençe çala çala	K - E	6 bent
9.	Bıçak Oyunu	Kamayı çektim kından	E	4 bent 4 bağlantı
10.	Fırlanma Oyunu	Kestim keküllerini	K	4 bent 4 bağlantı
11.	Fırlanma /Kelkit Türküsü	Keklik tahta ne seker	K	3 bent 3 bağlantı
12.	Tekayak/ Türkmen Kızı	Türkmen kızı süt pişirir	E	2 bent 2 bağlantı
13.	Üçayak/ Alalma Türküsü	Alalmadan almadan	E	8 bent
14.	Üçayak/ Mendilim Türküsü	Mendilim var mendilden	K	2 bent 2 bağlantı
15.	Çifte Telli	O çifte telli	K	4 bent 4 bağlantı
16.	Fırlanma Oyunu	Çeçen kızı çardaktadır	K	4 bent 4 bağlantı
17.	Titreme Oyunu/ Karadeniz Türküsü⁶¹	Ha buradan aşağı	E	8 bent
18.	Düzayak/ Karadeniz Türküsü/ Giresun Kayıkları	Gireson'un evleri	K	6 bent 6 bağlantı
19.	Hoşbilerzik Türküsü	Fesim düştü yolda	K - E	4 bent 4 bağlantı
20.	Milli Oyun/ Tamzara Türküsü⁶² [I, Erzurum Tamzarası]	Tamzaradan gece geçtim	Not edilmemiş	6 bent 6 bağlantı

⁶¹ Türkülerin adındaki geleneği bozduğundan yukarıdaki sıralamayı eserin orijinalindeki "Karadeniz Türküsü / Titreme Oyunu" şeklinde vermiştir, biz geleneğine uygun yazdık.

⁶² Eserdeki tek hikâyeli türkü olan *milli oyunlarımızdan Tamzara türküsünün* sayfa altında (1) nolu dipnotta bulunan açıklama (s. 333): "Bu Türkü, Tamzaranın Demircilik bağlarının karşıbağçe mevkiinden Çapkın Şerif'e aittir. Çapkın Şerif, halasının kızı Güllü'ye gönül vermiş, Güllü de bu delikanlıya aynı keredede sevgi duyguları göstermiştir. Şerif, yetim ve kopuk takımı bir delikanlı olduğu için eniştisi, yani Güllü'nün babası iki sevgiliyi birleştirmek yoluna katiyen yanaşmamıştır, delikanlı da kendi semtlerine 15 dakika uzaklıkta bulunan Tamzaraya ve bu kızın aşkına her gün ve her gece gelip gider ve kızı kaçırmak için bir fırsat aramış. Nihayet; halasının da yardımıyla kızı kaçıрмаğa muvaffak olan Şerif, düğün dernek yapmaya meydan kalmadan askere gitmek zorunda kalmış ve askerden bu türküyü yakarak yavuklusuna göndermiştir. Buna Erzurum Tamzarası denmesinin sebebi bir zamanlar Erzurum'a bağlı bulunmasından, ikinciye Giresun Tamzarası denmesi de şimdi Ş. Karahisarın Giresun'a bağlı bulunmasından ileri gelmekte[r]." Evliya Çelebi Seyahatnamesi'ne göre Şebinkarahisar 16. Asırda Erzurum'a bağlıdır (Okutan 1949: 153).

Oturak [İstirahat] Havaları ve Türküleri				
21.	Tamzara Türküsü [II, Giresun Tamzarası]	Tamzaranın deresi	Not edilmemiş	13 bent
22.	Avşarlım Türküsü	Vardım gittim odasına	Not edilmemiş	2 bent 2 bağlantı
23.	Asker Çavuş Türküsü	Kazan kurdum kapısına	Not edilmemiş	3 bent 3 bağlantı
24.	Seferberlik Türküsü ⁶³	Kareysar'dan çıktık başlar selamet	Not edilmemiş	5 bent 5 bağlantı
25.	Yıldız Türküsü ⁶⁴	Üç yıldız doğdu yüceden	Not edilmemiş	4 bent 4 bağlantı

Tablo 1:H. Tahsin Okutan tarafından Şebinkarahisar düğünlerinde icra edilen halk oyunu havaları ve oturak türküleri⁶⁵ kırklı yıllarda derlenmiştir. Yörede dokuz adet oyun ve oyun türküsü adı tespit edilmiş olup adları dikayak, düzayak, fırlanma, üçayak, milli oyun, bıçak oyunu [horanı], çiftetelli [oyunu], titreme oyunu/ Karadeniz türküsü ve hoşbilerzik türküsüdür.

Yukarıda tablo haline getirilmiş kısmın içerdiği 20 oyun ve beş oturak havasına ait türkülerin bittiği yerde, *Yıldız Türküsü*'nden sonra "*Mahalli daha birçok türküler varsa da notasız olduğu ve yalnız yazı ile örnekler vermenin ise bir fayda temin edemeyeceği düşünüldüğü cihetle bu kadarla iktifa edildi.*"⁶⁶ yazılıdır. Yazarın eserine seçerek aldığı bu türküler, düğün dernek gibi cemiyetlerde, evlerde, avlularda halk oyunu icrasında okunagelen en bilindik sevilen türküler olmalıdır. Bu 25 türkünün tam metinleri yazının Ek 1 ve Ek 2 bölümündedir.

H. Tahsin Okutan'ın Derlediği Düğün Türküleri

Kitabın hazırlandığı 1940'larda ilçenin toplam nüfusu 31 bin kadardır. Kadın nüfusu erkek nüfusuna oranla biraz daha fazladır.⁶⁷ Kadın ve erkeklerin ancak yüzde otuzu kent merkezinde yaşamaktadır. Yazar tarafından *düğün ve benzeri zamanlarda söylenen mahalli ve milli türküler* adıyla seçilmiş 25 türküyü göre tespitlerimizin sonucu şöyledir.

⁶³ Türkü, *Şebinkarahisarlı Saraçoğlu Mustafa onbaşıya aittir*, notuyla kaydedilmiştir (Okutan 1949: 335). Ayrıca Seferberlik Türkülerinin çeşitlenmelerine sebep olan tarihi olgular, savaşlar ve Doğu Karadeniz'deki varyantlar için "Doğu Karadeniz'in İşgale Bağlı Göç Tarihinde Sefer ve Seferberlik Türküleri" makalesine bakınız (Korkmaz 2017).

⁶⁴ Türkü, *meclisin dağılma zamanına gelmiş bulunduğunu ifade eder* kaydıyla yer almıştır. Okutan, *a.g.e.*, s. 336.

⁶⁵ Okutan, *a.g.e.*, s. 323-337.

⁶⁶ Okutan, *a.g.e.*, s. 337.

⁶⁷ TÜİK verilerine göre ilçe nüfusu doksanlardan sonra düşüş eğilimine geçmiş ve 2019 yılında 20 binlere gerilemiştir. Eserin hazırlandığı yıllarda ilçeden göç yok gibidir. O günler için ilçe şehir halkının köylüden daha fakir olduğu yorumu destekleyen veriler için s. 30-34'e bakınız.

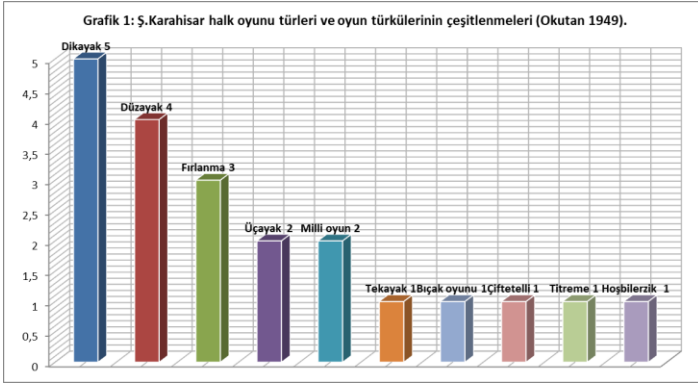
Yörede 10 halk oyunu ve oyun türküsü adı tespit edilmiş olup adları dikayak, düzayak, fırlanma, üçayak, tek ayak, milli oyun, bıçak oyunu [horanı], çiftetelli [oyunu], titreme oyunu / Karadeniz türküsü ve hoşbilerzik türküsüdür. Bu türkülerin yarısı horan oyunu çeşitlerini oluşturmaktadır. Grafik 5'te gösterildiği gibi horanların beşi dikayak, dördü düzayak ve bir de tekayak adıyla toplamda 10 Şebinkarahisar yöresi horanı eserde sözleriyle beraber tespit edilmiştir. Bu durum kıyıları ile iç bölgeler arasındaki horan oyun kültürü ilişkisinin göstergesidir.

Okutan'ın 1938 yılında başladığı derlemesi ile 1943 yılında Ankara Devlet Konservatuvarı'nın Giresun ve Ordu yörelerinde yaptığı türkü kayıtları arasında çok büyük farklar görülmektedir. Onun eserindekiler sayı ve nitelik olarak fazla olduğu gibi aynı zamanda derlemeden elde edilmiş çeşitlilik, halk oyunu derleme tarzı ve oyunların sosyal bağlamları açısından çok daha iyi yapılmış bir çalışmadır. ADK'nin Giresun derleme kayıtlarında Şebinkarahisar'a kayıtlı yirmi üç eser notası bulunmaktadır. Bunların içinden üç tanesi Okutan'ın derlemesiyle ortaktır. Öte yandan Okutan'la aynı olan diğer üç eserin biri Giresun Merkez'de, biri Bulancak ve diğeri de Piraziz ilçelerinde derlenmiştir. Veriler o havaların aynı zamanda kıyı kesimlerinde çalınıp bilindiğine işaret etmektedir. ADK'nin derlemelerinin içinde beş adet Tamzara Mahallesi türküsü ayrıca yer almıştır. 1943 derlemesindeki birçok Şebinkarahisar türküsü Erzurum, Erzincan ve Gümüşhane-Bayburt halay havalarıyla çeşitlenme özellikleri taşımaktadır. Yine 1943 yılında özellikle Ordu'nun yukarı kesimlerinden Gölköy, Mesudiye ve hatta Merkez ilçelerinden derlenmiş üç eser Okutan'ın derledikleriyle benzerlikler taşımaktadır.⁶⁸Bu olgu türkülerin yayılma alanlarını da göstermektedir.

Şebinkarahisar halk müziğinin oynak, canlı ezgisi olan türleri ve yörenin halk oyunlarına eşlik etmek için söylenen türküleri *düğün türküleri* adıyla tasnif edilmiştir. Tablodaki birinci grup 20 türkü bu nevidendir. *Oturak havaları* adını verdiği istirahat, sohbet ve düğün yemek ortamında eğlendiren daha yavaş ritimli havaların ise düğün töreniyle alakası gösterilmiştir. Bunların bazen çalgısız sadece sesli okunması, ezgileri ve icrası dışında diğerinden ayıran çok fazla özellikleri yoktur. Yazar derlemenin %20'sini oluşturan bu beş oturak (istirahat) havasını⁶⁹ tasvir ederek bu çalışmasını tamamlamıştır. Buna göre Grafik 1 ve 2'de görselleştirilen ve maddelerle sıralanan şu neticeler ortaya çıkmıştır.

⁶⁸ Turhan-Altınkaynak, *a.g.e.*, s. 24.

⁶⁹ Okutan, *a.g.e.*, s. 323.

Grafik 1’de çeşitlenme gösteren halk oyunu türküsi ve havaları Okutan’ın derlemelerine göre toplam on adettir. Yazar türküleri yöredeki kullanım çeşitlerine göre adlandırmıştır: *dikayak*, *düzayak*, *fırlanma*, *üçayak*, *milli oyun*, *tekayak*, *bıçak oyunu [horanı]*, *çiftetelli [oyunu]*, *titreme oyunu (Karadeniz türküsi)* ve *hoşbilerzik*. Bu türküler kendi aralarında karakterlerine, cemiyetin niteliğine ve sık görülmelerine göre aşağıdaki grup özelliklerini yansıtmaktadırlar. Yörenin bu eserlerinde çeşitlilik beş türküde görülmektedir ve bunların toplamı 17 adettir. Detayları ve ezgilerin havalarına verilen ad biçimleri ve oyunların tasnifleri, Okutan’ın çalışmasından daha önce Mahmut Ragıp Kösemihal başta olmak üzere, P. Naili Boratav’ın 1930’larda yaptığı türkü çalışmalarında ve ayrıca 1943’te Ankara Devlet Konservatuari’nin derlemelerinin Şebinkarahisar yöresine ait türkü kayıtlarında rastlanmamıştır.⁷⁰ Buna göre elimizdeki eser ve eserin yöntemi folklor alanında yörede yapılmış en eski detaylı çalışmadır. Yine Şebinkarahisar adlı eserin folklor bölümünden sonra yayımlanmış *73 Giresun İl Yıllığı* ve *Giresun Türküleri ve Oyun Havaları* gibi belli başlı eserlerde ya bu çalışma kısaltılarak kopyalanmış ya da hiçbir şekilde onun eserine başvurulmamıştır. Eser böylelikle bir değersizleştirmeye uğramış ve Hasan Tahsin Beyin kurucusu olduğu yerinde uzun gözleme bağlı derleme sistemi ve bu sistemle derlenmiş verilerin eksikliği, Giresun yöresi folklor çalışmaları için bir kayıp olmuştur.

Hasan Tahsin Okutan’ın kendi doğduğu Tamzara Mahallesi’ndeki düğün törenleri kitabın dördüncü ve son bölümünde yer almaktadır. Folklor adını taşıyan bölümde düğünlere mahsus halk oyunları ve türküler çok tafsilatlı biçimde işlenmiştir. Halk oyunu sahasında ülke geneli geniş bir katalog çalışmasıyla M. R. Gazimihal’in⁷¹ üç ciltlik eserinin son cildinin 68.-95.

⁷⁰ Ali Yakıcı’nın (2007) Türkü monografisinin birinci bölümüne ve özellikle de 103. sayfadan itibaren yapılan çalışmalarla ilgili bölüme bakınız. Ayrıca aşağıda kaynakçada adı geçmiş olan Giresun (2009) ve Ordu Türküleri (2007) kitaplarına bakınız.

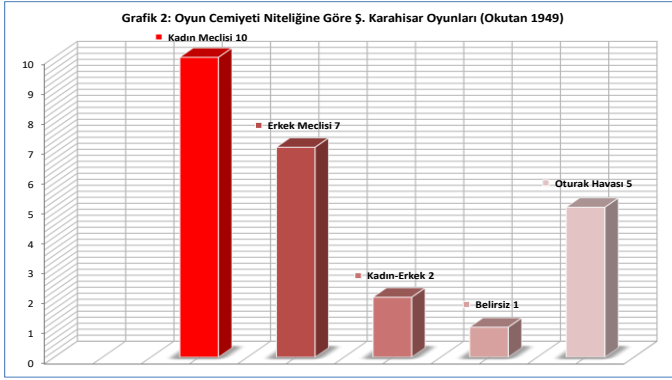
⁷¹ M. Ragıp Gazimihal, *Türk Halk Oyunları Kataloğu*, C: I/III, (Haz.) N. Tan-A. Çakır, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara [1961] 1991/1999.

sayfaları arasındaki “Şebinkarahisar ve Yöresinde Oyun” başlıklı madde-
metindeki türküler tam 27 sayfayı bulmaktadır. Oysa eser umumiyetle yöreler ve
oyunlarının adlarını en çok da bir oyuna dair kısa bilgileri içermektedir.
Şebinkarahisar maddesi eksiksiz türkü metinleri, türkülerin derlendiği yerle ilgili
anekdotlar ve oyunlarla beraber türkülerinin aynı yerde bu derece tafsilatlı
zikredilmeleri açısından eserin hazırlanma tarzına aykırıdır. Kaldı ki Önsöz’de
(Cilt 1) yazar bu çalışmalarını 1920-1961 yılları arasında kırk yılda biriktir-
diğini, bazılarını sahadan değil de “gördüğü” yazılı kaynaklardan “oyunlar
hakkında dağınık bilgileri tek kitapta toplamak kolaylığını sağlamak” amacıyla
hazırladığını yazmaktadır. Ona göre eseri, sistemli bir çalışmadan uzak, harf
sıralı oyun adları dışında bir taslak halinde kalmış bir “katalog”tan ibarettir.
Belki de Okutan’ın metinleri ile olan aynılık dikkatli ama bir o kadar da gizli
açıklamada saklıdır. Yöredeki tarzlar, adetler, türkü adları ve oyun sayıları gibi
aynılıklar da iki eser arasındaki ilişki, makalenin dışında bir çalışma gerek-
tirecek kadar detaylar içermektedir. Dolayısıyla da eserin niteliği, metodu ve
tarzı incelendiğinde Giresun halk oyunları ve türküleri çalışmalarının tarihi
dışında kalmış bu durum çalışmada kapsam dışı bırakılarak ilgi Okutan’ın
eserine yönelmiştir.

a-Aşağıdaki Grafik 2’de, Şebinkarahisar oyunlarında kadınların erkeklere
göre daha fazla oyun çeşitlerine sahip olduğu görülmektedir. Alangu da⁷²
altmışlı yıllarda halk oyunları bayramları hakkında yazdığı bir raporda,
kadınların, erkek baskın delikanlı kopuk cemiyetlerinden uzak tutulup
baskılandığını ancak Karadeniz’in ücra köşelerinde ki bu Şebinkarahisar ve
civarında Okutan’da doğrulanmıştır, bulunup tespit edilmelidir diye yazılmıştır.
Ona göre kadın oyunları eski soy oyunlarımız olarak önemlidir ve dini tesirlerle
yok olmaya yüz tutmuş geleneklerdendir. Erkeklerin oturak havaları yolculuk
molasında, çalışma aralarında veya eğlencelerinde bir topluluk içinde, belki
kadınların da içinde yer aldığı yerlerde icra edilen türkülerdir. Bu oturak
havalalarının konak⁷³ ortamında ve konağın bitişi esnasında söylendikleri
anlaşılmaktadır.

⁷² TahirAlangu, *Türkiye Folkloru El Kitabı*, (Haz.) İ. Görkem, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul
2020, s. 784.

⁷³ Çocukluğumda Bulancak Bostanlı Köyü’nde üç gün iki gece sürmüş yemekli konaklı ve çok
kalabalık yani geleneksel tarza ait düğünler yapılmıştı. Düğün evini toplu ziyaret eden erkek
grubuna yörede konak adı verilmektedir. Düğün kâhyası ve çalgıcı tarafından karşılanan
konak, onlara mahsus bir komşu evin odasında o konağa tahsis edilmiş yardımcı kâhya
gözetiminde yemekli (bazen içkili) sofralarda ağırlandı. Konak, eğer hatırı sayılı silah
atmışsa onun emrine ikramın en donanımlısı, en yetenekli yardımcı kâhya ve en iyi çalgıcı
verilerek memnun edilirdi. Konakta bulunanlar o gece hizmettekilere bahşiş ve ertesi günü
düğün sahibine takılar bakımından cömert davranırlardı.

b-Grafik 1’de bir arada gösterilen Şebinkarahisar türküleri ve oyun havaları *dikayak*, *düzayak*, *fırlanma*, *üçayak*, *milli oyun* şeklinde ana türler olarak kaydedilmişlerdir. Onlar kendi içinde ayrıca çeşitli alt karakterlere sahiptir. Bu beşli grup içinde melodik yapı ve sözlü metin çeşitliliği diğer dört oyundan daha fazladır. Bunların alt tür oyunları aşağıdaki gibidir.

	Ana Oyunlar	Alt tür sayısı	Oyun Cemiyetinin Niteliği
1.	Dikayak	5 türkü	Kadın-Erkek
2.	Düzayak	4 türkü	Kadın-Erkek
3.	Fırlanma	3 türkü	Kadın
4.	Üçayak	2 türkü	Kadın-Erkek
5.	Milli oyun	2 türkü	Kadın-Erkek
	Toplam 5	16 varyant	Çeşitliliğe dayanan cemiyet niteliği

Okutan eserine Tamzara İlkokulunda göreve başladığı yıl olan 1938’de başlamıştır. Bundan beş yıl sonra 1943’te Ankara Devlet Konservatuarı Giresun’a gelerek 144 sözlü ve sözsüz parçayı notaya alarak derlemiştir. Derleme ekibinin tablosuna göre⁷⁴ Şebinkarahisar ve Tamzara Mahallesinden 23 adet sözlü ve sözsüz eser tespit edilmiştir. İcraların çoğu kemençeyle, sonra davul-zurnayla ve az da olsa sazla çalınıp söylenen havalardır. Derleme ekibi kaydettikleri havaların derleme kâğıdına Uzun hava, Garip, Tatyana, Üçayak, Efeler (Tepeler), Giresun Kayıkları ve Eski Tamzara adlarını Okutan’ın yöntemiyle karşılaştırıldığında çok yetersiz kalan bilgiler biçiminde yazmışlardır. Ancak yine de Ankara ekibi, icra edenlerin adlarını bu fişlere kaydetmiştir. İcracıların ve performansçıların isimleri Okutan’da ADK’ye göre eksiktir. Halk oyunu ve türküleri kendi gözlemine dayanarak kaydetmiştir.

⁷⁴ Turhan-Altınkaynak, a.g.e.,s. 24.

Giresun genelinde 1943'te yapılmış derlemede kaydedilmiş yedi parça Okutan'ın da derledikleri arasındadır. Bu parçaların adları ve derlendikleri yerler şöyledir. *Efeler Piraziz*'de (Bulancak), *Giresun Kayıkları Erenköy*'de (Piraziz Bulancak), *Türkmen Kızı Piraziz*'de (Bulancak), *Al Almanın... Üç Ayak Şebinkarahisar*'da, *Efeler Şebinkarahisar*'da, *Eski Tamzara Tamzara*'da (Şebinkarahisar), *Bozuk, Sıçratma, Fingil* Giresun'da derlenmiştir.⁷⁵

c-Bir veya iki erkek tarafından oynanan *bıçak oyunu* horanı, *tekayak*, *çiftetelli*, *titreme* ve *hoşbilerzik* oyunları Okutan'ın eserinde tek örnekli, çeşitlenme göstermeyen türkü ve oyunlardır. Yukarıdaki b. maddesindeki 5 oyun ise eserde toplamda 16 çeşitlenme ile beraber iki veya daha fazla örnekle yer almışlardır.

1.	Bıçak Oyunu [Horanı]	Kamayı çektim kından	Erkek	4 bent 4 bağlantı
2.	Çifte Telli [Oyunu]	O çiftetelli	Kadın	4 bent 4 bağlantı
3.	Titreme Oyunu/ Karadeniz Türküsü ⁷⁶	Ha buradan aşağı	Erkek	8 bent
4.	Hoşbilerzik Türküsü	Fesim düştü yolda	Kadın – Erkek	4 bent 4 bağlantı
5.	Tekayak/ Türkmen Kızı	Türkmen kızı süt pişirir	Erkek	2 bent 2 bağlantı
	Çeşitlenmesi bulunmayan oyun, 5 eser	5 türkü sözü	Çeşitlilik var	Düzenli yapı

d-Dikayak horanları ve türküleri Şebinkarahisar halk oyunları ve türküleri arasında beş oyunla en yaygın örnektir ve bunların tümü sözlü oyun havasıdır. Bunların üçü Kareysar Türküsü adıyla anılmaktadır. Türküler Karahisar güzellemesi veya ferdi sevgi konularını işlemektedir. Tablonun sonlarında yer alan Oturak Havaları ve Tamzara Türküleri ile beraber memleket romantizmini sağlamaktadır. Kemeçe havası olan iki dikayak oyunu ile beraber bu eserlerin hepsi 7 heceyle söylenmiş, yörenin karakteristik oyun havalarıdır. Parçalar bağımsız bentler dizisinden bağlantısız yapıda, kavuştaksız yedi heceli tipik Doğu Karadeniz türkü formudur. Bu türküler düğün gibi cemiyetlerde genellikle erkekler tarafından söylenmiş, çalınmış ve oynanmışlardır.

⁷⁵ ADK'nin Giresun'da derlediği Bozuk, Sıçratma ve Fingil Okutan tarafından Şebinkarahisar'da Fırlanma havası diye kaydedilmiştir.

⁷⁶ Türkülerin adındaki geleneği bozduğundan yukardaki sıralamayı eserin orijinalindeki "Karadeniz Türküsü / Titreme Oyunu" şeklinde vermiştir, biz geleneğine uygun yazdık.

1.	Dikayak Kareysar Türküsü [I]	Kareysar oylum oylum	Erkek	6 bent, bağlantı yok, 7 heceli
2.	Dikayak Kareysar Türküsü [II]	Altın yüzük var benim cicim	Kadın	6 bent, bağlantı yok, 7 heceli
3.	İkinci Nevi Dikayak Karahisar Türküsü [III]	Ha buradan o yana	Erkek	6 bent, bağlantı yok, 7 heceli
4.	İkinci Nevi Dikayak Horan Türküsü	Horandayım horanda	Kadın	6 bent, bağlantı yok, 7 heceli
5.	Dikayak Kabahoran Kemençe Türküsü	Kemençe çala çala	Kadın- Erkek	6 bent, bağlantı yok, 7 heceli

e-Düzayak oyunları ve türküleri sıklık ve yaygınlık açısından 4 parça ile ikinci sırada yer almıştır. Biri erkek diğeri kadın cemiyetlerinde söylenip oynanmışlardır. Kadınların oynama ritmi erkeklere göre daha ağırdır ve bunlara kız horanları denmektedir. Bu türkülerin sıralaması şöyledir.

1.	Düzayak/ Efeler Türküsü	Tepeler tepeler yüksek tepeler	Erkek	5 bent 5 bağlantı
2.	Düzayak/ Dudu Dillim	Zülüflerin tutam tutam	Kadın	3 bent 3 bağlantı
3.	İkinci Nevi Düzayak/ Kırmızılım	Kırmızı gül her dem olsa	Kadın	3 bent 3 bağlantı
4.	Düzayak/ Karadeniz Türküsü/ Giresun Kayıkları	Gireson'un evleri	Kadın	6 bent 6 bağlantı

f-Fırlanma oyunu ve türküleri sıklık ve yaygınlık açısından 3 parça ile üçüncü sırada yer almaktadır. Bu oyunlar yörede Bozuk, Sıçratma ve Fingil isimleriyle anılmaktadır. Fırlanma oyunlarında cemiyet çeşitliliği görülmektedir. Kadınların oynadığı bir halk oyunudur.

1.	Fırlanma Oyunu	Kestim keküllerini	Kadın	4 bent, 4 bağlantı
2.	Fırlanma / Kelkit Türküsü	Keklik taşa ne seker	Kadın	3 bent, 3 bağlantı
3.	Fırlanma Oyunu	Çeçen kızışardaktadır	Kadın	4 bent, 4 bağlantı

g- Üçayak oyunu ve türküleri sıklık ve yaygınlık açısından dördüncü sırada yer almaktadır. Kadınların ve erkeklerin beraber oynadıkları iki varyantı ile daha az çeşitliliğe sahip bir horandır.

1.	Üçayak/ Alalma Türküsü	Alalmadan almadan	Erkek	8 bent
2.	Üçayak/ Mendilim Türküsü	Mendilim var mendilden	Kadın	2 bent 2 bağlantı

h-Milli oyunlar ve türküleri Okutan'ın Oturak ve İstirahat havaları olarak iki alt çeşitlilikle adlandırdığı milli oyunlar ve türkülerin cemiyet niteliği belirtilmemiştir. Bu iki eser hacim açısından oyun havalarından bariz bir şekilde ayrılmaktadır. Bu çeşitlerden bağlantısız olanı 13 bent uzunluğundadır. Milli havalar yörenin yaşantısını, his ve duygusunu en iyi yansıtan destani eserlerdir. Bu iki türkü Tamzara'

1.	Milli Oyun/ Tamzara Türküsü	Tamzaradan gece geçtim	Cemiyet niteliği yok	6 bent 6 bağlantı
2.	Tamzara Türküsü [Destanı] (II) ⁷⁷	Tamzaranın deresi	Cemiyet niteliği yok	13 bent

Derleme kitabındaki adıyla düğün türkülerini bu incelememizde performans, içerik, yöntem ve yapısal bakımlardan analiz etmiş olduk. Ancak H. Tahsin Bey çalışmasının *Folklor* bölümünde bir makale konusunu çok aşan çeşitli meseleleri ele almıştır. Ziraat hayatı ve bereket inancıyla ilgili ekin biçmeye dair teatral bir iş türküsü ile Köroğlu ve Dede Korkut destanlarından miras kaldığını düşündüğüm sözlü icra üslubundaki at satıcısı cambazların dilinden derlenmiş bir meslek türküsü daha var ki bu ikisini sonra yayımlanmayı istiyorum.⁷⁸

Sonuç

Hasan Tahsin Okutan'ın kendi yöresinden derlediği Şebinkarahisar türküleri ne yazık ki çevresinde o gün bir imkân bulunmadığından notaya alınmamıştır. Buna bir çare bulamadığımı 323. Sayfanın 2. dipnotunda “*Notadan pek anlamadığım ve çevremizde notaları anlar bir arkadaş ta bulamadığım için maalesef bu türküleri notasız olarak buraya geçirmek zorunda kaldım.*” diyerek açıklamak durumunda kalmıştır. Yazarın Şebinkarahisar folklorunun her noktasında azami bir gayret içinde olduğu takdire şayandır. Kentin yaşayan müzisyenlerini eserin hazırlandığı yıllarda hayatta olan ustaları görmüş veya onların eserlerini yaşatan ortamları tanımıştır. Daha fazla geç kalınmadan bugün hayatta olanların kılavuzluğunda bu türküler aslına uygun biçimde hem notaya alınmalı hem de arşiv kaydı için icra edilmelidir. Eğer bu parçalardan bir seçki, Şebinkarahisar'ın otantik bahçeli evlerinde görsel bir çalışmayla beraber gerçekleştirilirse kültürel mirasın korunmasına ve yaşatılmasına bir vesile olacaktır.

Şebinkarahisar'ın kıyı müzikleriyle alışveriş içinde olduğu çalgıları, üslupları ve temalarından görülmektedir. Ancak türkülerin üretildiği zamanda ekin ve ekincilik, hayvancılık, balık avı ve kayıkçılık gibi temalar öne çıkarken tarımsal faaliyetler içinde fındıkçılık bulunmamaktadır. Kemeçe, davul zurna

⁷⁷ Birinci türküden ayrı olarak bu ikinci türküye iki numarası verilmiş ve oturak (istirahat) havaları başlığı ile derlenmiştir.

⁷⁸ Bu ikisi *San'at, Ziraat ve Ticarete Ait Düşünce ve İnanışlar* (1949: 416) kısmında kayıtlıdır.

ve bağlama gibi çalgılar ile horan, çiftetelli, Karadeniz Türküsü vb. gibi halk oyunu adlarından anlaşıldığı gibi müzikal alışverişin gerçekleştiği yıllarda kıyı kesimindeki fındık tarımı kültürünün bugün olduğu kadar yaygın olmadığı söylenebilir. Bu varsayımdan yola çıkıldığında türkülerin yaşı epey eskilere inmektedir. Bunların arasında listenin sonundaki iki yeni türkü, seferberlik türkülerinden olduğundan 03 Ağustos 1914'te ilan edilen Seferberlik yıllarına işaretler. Bunlarda Çanakkale Cephesi dışında Karadeniz, Doğu Anadolu ve Kafkasya Cephelerinde savaşan askerlerin mücadelesi yanında sivil halkın yokluk içindeki varoluş hikâyesi vardır. Hasan Çavuş'un Doğu Cephesi ve Kafkas Müdafaa hattı savaş anılarından oluşan 24. türkü, başlı başına bir asırdan daha eskidir. Onun çalışmasındaki sözlü kültür; yörenin yaşantıları, sosyal ve tarihi olayları eğlenme ortamı ve mekânıyla beraber bulunmaktadır. Bu eseriyle folklorun eğitime, eğlendirme, birleştirme, geçiş ritüellerini düzenleme işlevi yeni ilim halkiyat ya da folklor olmuştur. İlk çalışmalar, "inanç, gelenek, örf ve âdet" vb. gibi norm ve ritüelleri yeni bilim imkânıyla halk hayatının içinden bulup çıkartmış; incelemiştir.

Kültür tarihçisi Huizinga, oyunu biyolojik bir işlev olarak değil de, kültürel bir olgu olarak düşünmüş ve kültürün morfolojisine uygulanan bilimsel düşünce araçlarıyla ele almıştır.⁷⁹ İnsan kültürünü açıklamak için oyun ve insan arasındaki bağı incelediği eserini "İnsan uygarlığının, oyun olarak, oyunun içinde ortaya çıktığı ve geliştiği şeklindeki..." görüşüyle temellendirmiştir. Bilim dünyasında onun ilk iddiası "Oyun kültürden daha eskidir." yargısıyla bilinmektedir. H. Tahsin Okutan'ın derlemesine bu açıdan bakıldığında eser bu mirasın çok azını derlediği için sahasının en önemli çalışmasıdır denebilir. Zira eserin türkü folkloru kısmı beşi hariç tümüyle bir oyun kültürüne aittir. Bunun dışındaki diğer yedisi bir oturak ya da iş ve meslek ritüelinin performansına bağlı eserlerden oluşmaktadır.

Geleneksel halk oyunu kültürü tarımla bağı koparan hayat biçimine ayak uydurmakta yenik düşmektedir. Bu geleneksel oyunların hayatla olan gerçeklik bağı ortadan kalkmıştır. Onlar spor oyunları veya elektronik oyunların gerisinde kalmıştır. Yeni oyunlar oynayan kişi için "bir anlam taşıyor" aynı zamanda "yaşamın doğrudan gereksinimlerini aşan ve eyleme anlam katan bağımsız bir unsur niteliğiyle "oynanmaktadır." Huizinga'nın bu düşüncesine göre bakıldığında geleneksel oyunların ve yaşama biçiminin yarım asırdan fazla olan bu değişim baskılarına karşı direnmesinin mümkün olmadığını söylemektedir. Zira insanlar oyun ve dans gibi birçok kültürel faaliyeti bugün bereket inancı gibi mitik ritüellerin dışında başka bir vakit geçirme aracı olarak yaşamaktadır. Bugün bu yönüyle farklı bir oyun kültürü gelişmiş, böylelikle oyunun işlevi insan hayatının kültürel ihtiyaçlar olgusu içinde mitik gerçeğin

⁷⁹ Huizinga, *a.g.e.*, s. 17.

yeniden yaratılmasından⁸⁰ çok, Boratav'ın⁸¹ da vurguladığı gibi folklorun eğlencelik işlevi⁸² tarafına doğru kaymıştır. Gannep'e göre⁸³ kişi ile toplum arasındaki ilişkiyi geçiş ritüelleri düzenler ve bunlar ayrılma, tecrit ve bütünleşmeyi ayinleridir. Şebinkarahisar üzerine yapılmış bu eserdeki düğünler geleneksel eğlence üretimi içinde toplumsal yapının bütünleşmesini temin eden en önemli geçiş ritüelidir. Tüm bu işlev ve form değişmelerine rağmen halk oyunları "*gündelik*" veya "*asıl*" hayat değildir. *Oyun, bu hayattan kaçarak, kendine özgü eğilimleri olan geçici bir faaliyet alanına girme bahanesi sunarak.*"⁸⁴ melodik, sözlü ve eylemsel yaratma işlevini bugün de sürdürmektedir.

Giresun Şebinkarahisar folkloru açısından sahadan derlenmiş bu eser; araştırma yöntemi, bulguların değerlendirilmesi ve çalışmanın yapıldığı zaman bakımından Türk folklor tarihinde eşsiz bir yere sahiptir. Uzun süreli, yerinde yapılmış nitelikli alan araştırmasına dayanan eseri, folklor üzerinden ulusal kültürü arşivleme, koruma ve yeniden şekillendirme çabasına yerel bir örnektir. Giresun Şebinkarahisar'a ait köy düğünleri, köylü dansları, halk oyunları kıyafetleriyle birlikte yirmi beş türkü derlenmiştir. Derlemenin dans figürleriyle müzikal notları ve bu ezgilerin notalarının eksikliği, istenirse, bugün yeri doldurulabilecek haldedir. Zamanın ruhuna uygun olarak yazar, eğitimle ilgili bölümünü "kültür" alt başlığında işlemiştir. Köylülerin yaşantısını ise "folklor" içinde ele almıştır. Böylelikle geleneksel sözlü kültür hayatı ile batılı eğitim hayatına bağlı kültür olgularını birbirinden ayırmıştır. Okutan'ın nitelikli alan araştırmasına dayalı, uzun yıllara yayılmış çalışması Giresun folklor araştırmaları bağlamında özgün bir eser meydana getirmiştir.

KAYNAKLAR

1.Kitap ve Makaleler

AKPINAR, Ömer, *Giresun Türküleri ve Oyun Havaları*, (Haz.) H. Akpınar, Kitabevi Yayını, İstanbul 2010.

Aksu Mecmuası, Tıpkıbasım, (Haz.) Giresun Halkevi, Hermes Ofset, Ankara 2010.

⁸⁰ MircaeEliade, *Ebedi Dönüş Miti*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2017, s. 43.

⁸¹ P. NailiBoratav, *100 Soruda Türk Folkloru*, Bilgesu Yayınları, Ankara 2013, s. 267.

⁸² Çobanoğlu, *a.g.e.*, s.235.

⁸³ Bates, *a.g.e.*, s. 450.

⁸⁴ Huizinga, *a.g.e.*, s. 24.

ALANGU, Tahir, *Türkiye Folkloru El Kitabı*, (Haz.) İ. Görkem, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2020.

AND, Metin, *Dionisos ve Anadolu Köylüsü*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2019.

AND, Metin, *Oyun ve Bügü*, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul 1974.

BATES, Daniel G., (Çev.) Editörü: Suavi Aydın, *21. Yüzyılda Kültürel Antropoloji: İnsanın Doğadaki Yeri*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2018.

BAUSINGER, Hermann, *Formen der" Volkspoesie"*, E. Schmidt Verlag, Berlin 1980.

BORATAV, P. Naili, *100 Soruda Türk Folkloru*, Bilgesu Yayınları, Ankara 2013.

BORATAV, P. Naili, *Halk Edebiyatı Dersleri*, Tarih Vakfı Yayını, İstanbul 2000.

COŞKUN ELÇİ, Armağan, *"Türk Halk Müziği Araştırmaları Tarihi"*, Millî Folklor, Y: 20, S: 78, 2008, ss. 37-54.

COŞKUN ELÇİ, Armağan, *Muzaffer Sarısözen Hayatı Eserleri ve Çalışmaları*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1997.

ÇOBANOĞLU, Özkul, *Halkbilimi Kuramları ve Araştırma Yöntemleri Tarihine Giriş*, Akçağ Yayınları, Ankara 2002.

ELİADE, Mircae, *Ebedi Dönüş Miti*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2017.

ELMAS, M., *Giresun Dergisi (1986-2005) Giresun Mahalli Basımında Sözlü ve Yazılı Kültürü İlişkisi"*, GRÜ SBE Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2019.

GAZİMİHAL, M. Ragıp, *Şarkî Anadolu Türkü ve Oyunları*, Evkaf Matbaası, İstanbul 1929.

GAZİMİHAL, M. Ragıp, *Türk Halk Oyunları Kataloğu*, C: I/III, (Haz.) N. Tan-A. Çakır, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara [1961]1991/1999.

GAZİMİHAL, M. Ragıp, *Anadolu Türküleri ve Musikî İstikbalimiz*, (Haz.) M. Özarslan, Doğu Kütüphanesi, İstanbul 2006.

GİRESUN, *Cumhuriyetin Ellinci Yılında Giresun 1973 İl Yılığ*, Yayın yeri ve basımevi belirtilmemiş, 1973.

GÜLEÇ, İsmail, "Osman Turgut Pamirli'nin Folklor İsimli Eseri", *Giresun Kültür Sempozyumu 30-31 Mayıs 1998 Bildiriler*, Giresun Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul 1998, ss. 247-249.

HACIFETTAHOĞLU, İsmail, *Sakarya Şehidi Binbaşı Hüseyin Avni Bey Tirebolu Alparslan Hayatı-Eserleri / Trabzon İli Laz mı Türk mü*, Atlas Yayınları, Ankara 1999.

HUIZİNGA, Johan, *Homo Ludens Oyunun Toplumsal İşlevi Üzerine Bir Deneme*, Ayrıntı Yayınları, İstanbul 2006.

İzler Mecmuası, Yeni Türkçe harflerle tıpkıbasım (Haz.) M. Çulfaz, Monogram Reklam Basımı, İstanbul 2020.

KARADENİZ, Ali, “Şebinkarahisar Foklörü Üzerine”, *Şebinkarahisar I. Tarih ve kültür Sempozyumu 30 Haziran- 1 Temmuz 2000*, Şebinkarahisar Belediyesi Yayını, İstanbul 2000, ss.385-396. [Bildiri metinlerine erişim için bağlantıya bakınız: <http://www.sebinkarahisar.bel.tr/default.aspx?pid=31479> Tarih: 17.04.2020].

KORKMAZ, M. Akif, “Doğu Karadeniz’in İlgale Bağlı Göç Tarihinde Sefer ve Seferberlik Türküleri”, *Harşit Vadisi (Tarih-Coğrafya-Kültür) Harşit Savunmasının 100. Yılı Armağanı*, Dokap Bölge İdaresi Başkanlığı Yayını, Giresun 2017, ss. 345-355.

KÖPRÜLÜ, M. Fuad, *Bugünkü Edebiyat*, Akçağ Yayınları, Ankara 2007 [1924].

KÖPRÜLÜ, M. Fuad, “Yeni Bir İlim: Halkiyat “Folk-Lore”, *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*, (Haz.) M. Öcal Oğuz vd., Grafiker Yayınları, Ankara 2013[1914].

KÖPRÜLÜ, M. Fuad, *Türk Edebiyatı Ders Notları*, Alfa Yayınları, İstanbul 2015.

MALINOWSKİ, Branislav, "The Problem of Meaning in Primitive Languages" *The Meaning of Meaning: A Study of the Influence of Language Upon Thought and of the Science of Symbolism*, (Ed.) C. K. Ogden and I. A. Richards, A Harvest Book-Harcourt Inc, New York 1923.

OKUTAN, H. Tahsin, *Şebinkarahisar ve Cıvırı Coğrafya Tarih Kültür ve Folklor*, Yeşilgireson Matbaası, Giresun 1949.

ÖDEMİŞ, Sonay, *Türkiye’de Geleneksel Danslar Alanında Yapılan Sistematik Çalışmalar*, İTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2018.

ÖZBEK, Mehmet, *Folklor ve Türkülerimiz*, Ötüken Yayınevi, İstanbul 1994.

PAMİRLİ, O. Turgut, “[Folklorun] Kadroları”, *Aksu Dergisi*, C: II, S: 21-5, Işık Matbaası, Giresun 1940, ss. 9-11.

PAMİRLİ, O. Turgut, “Folklor II”, *Aksu Dergisi*, C: II, S: 20-4, Işık Matbaası, Giresun 1940, ss. 6-8.

PAMİRLİ, O. Turgut, “Folklor”, *Aksu Dergisi*, C: II, S: 19-3, Işık Matbaası, Giresun 1940, ss. 9-11. [Tıpkıbasım: *Aksu Aylık Kültür ve Mefkûre Mecmuası*, C: I-II, S: 1-21, Eylül 1933-Haziran 1940, (2010), Tıpkıbasım *Giresun Halkevi*, Ankara, Hermes Ofset].

PAMİRLİ, O. Turgut, *Folklor Tirebolu Manileri, Giresun Bilmeceleri, Ata Sözleri Ninniler*, Yeşilgireson Matbaası, Giresun 1943.

TURHAN S.-ALTINKAYANAK E., *Giresun Türküleri ve Oyun Havaları Giresun Üstünde Vapur Bağırıyor*, Giresun Valiliği Yayınları, Ankara 2009.

YAKICI, Ali, *Halk Şiirinde Türkü*, Akçağ Yayınevi, Ankara 2007.

YILDIRIM, Dursun, “Türkiye’de Folklor Araştırmalarının Gelişme Evreleri” *Türk Bitiği*, Akçağ Yayınları, Ankara 1998.

YÖNETKEN, H. B., *Derleme Notları-II*, Orkestra Yayınları İstanbul 1991.

YÖNETKEN, H. B., *Derleme Notları-I*, Orkestra Yayınları, İstanbul 1966.

2.Sözlü Kaynaklar

KK 1: OKUTAN, Sebahattin, Tamzara 1926, *Hasan Tahsin Okutan'ın oğlu*, emekli hukukçu ve bürokrat, Şebinkarahisar Vakfı kurucu üyesi, Ankara'da yaşıyor, 25 Nisan 2020 tarihli babasıyla ilgili telefon görüşmesi.

KK2: ÇALIK, Ünsal, Şebinkarahisar 1942, *yazar, Şebinkarahisar'da yaşıyor, emekli eğitimci*, 25 Nisan 2020 tarihli Hasan Tahsin Okutan'ın biyografisiyle ilgili telefonla yapılan görüşme.

KK 3: KURT, Yusuf, Tonya 1972, *Giresun Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Halkoyunları Öğretim Görevlisi* ile Şebinkarahisar halk oyunları üzerine yapılan 04 Mayıs 2020 tarihli telefon görüşmesi.

Ek 1: Eserdeki Şebinkarahisar Dügün Oyun Havaları ve Türküleri
(Okutan 1949, s. 323-333.

1.Dikayak/ Kareysar Türküsü

Kareysar oylum oylum
İçinde selvi boylum
Selvi boylum gelende
Şen olur benim gönlüm

Asarsın asmaları
Giyersin basmaları
Yine horana kalktı
Kareysar yosmaları

Kareysar mezarlığı
Üstünde tüzerliği
Memlekete şan vermiş
Yârimin güzelliği

Gökte yıldız sayılmaz
Çiğ yumurta soyulmaz
Ergen kız ergen oğlan
Cilvesinden doyulmaz

İn dereye dereye
Al dere den taş getir
Aşlanmamış fidandan
Dişlenmemiş yar getir

İndim derelerine
Bilmem nerelerine
Kaytan bıyıklarımı
Sürsem memelerine

2.Dikayak/ Kareysar Türküsü

Altın yüzük var benim cicim
Parmağıma dar benim
Kareysar'ın içinde cicim
Orta boylu yar benim

Kareysar taşı bende cicim
Kumaşın hası bende
Çatlan patlan komşular cicim
Yiğidin hası bende

Gökte yıldız kâh gider cicim
Kâh eğlenir mah gider
Bu gün ben yarı gördüm cicim

Sandım padişah gider
Altın yüzük möhrelî cicim
Eli gümüş dehrelî
Ben sana yar mı derim cicim
Hey hizmetker (1)* çehrelî

İnce çiti düreyim cicim
Aç koynuna gireyim
Uyan uyan sar beni cicim
Yar olduğun bileyim

İnce çitin incesi cicim
Dağların yeşilcesi
Yine fikrime düştü cicim
Gönlümün eğlencesi

(1)* Sözlere aynen halk dilinden alınmıştır.
(*Hizmetkâr)

3.Düzayak/ Efeler Türküsü

Tepeler tepeler yüksek tepeler
Orda yağmur yağar burda sepeler
Sandıkta çürümüş elmas küpeler

Yaslan dağlar yaslan yosmam geliyor
Eller kınalı da kollar sıvalı da [...]
Sandım yosmam geliyor

Çakırlı'dan bir su içtim kanmadım
Yedi dirhem kurşun yedim ölmedim
Kardaş bana düşman imiş bilmedim

Osman efem bende derman kalmadı
Yalvardım yakardım dostlar almadı

Efeler'in ıssız tenha yolları
Boyunmda kalmıştır yarın kolları
Menekşeden biçilmiştir şalvarı

Yaslan dağlar yaslan yosmam geliyor
Eller kınalı da kollar sıvalı da [...]
Sandım Sunam geliyor

Böyle mi olur efelerin yolları
İssiz kalmış Karakuş'un dağları
Bağlı kalmış Abdullah'ın kolları
Osman efem bende derman kalmadı
Yalvardım yakardım dostlar almadı

Ufacık taş ile kale yapılmaz
Penceresi yüksek yar'a bakılmaz
Bekir ölmeyinen dünya yıkılmaz

Yaslan dağlar yaslan yosmam geliyor
Eller kınalı da kollar sıvalı da [...]
Sandım Sunam geliyor

4.Düzayak/ Dudu Dillim

Zülüflerin tutam tutam
Arasına güller katam
Nice bir yalnız yatam
[Senin ile yaylaya gidem]

Dudu dillim ince bellim
Kalem kaşlım sırma saçlım

Gelin zülf tarasana
Tarayıp da yağlasana

Bak yârini yiritmişsin
 Koğuş koğuş arasana
 Dudu dillim ince bellim
 Kalem kaşım sırma saçım
 Zülûflerin çıkmış yandan
 Hem o yandan hem bu yandan
 Ben istersem bir yanından
 Sen verirsin her yanından
 Dudu dillim ince bellim
 Kalem kaşım sırma saçım

5.İkinci Nevi Düzayak/ Kırmızılım

Kırmızı gül herdem olsa
 Her dertlere derman olsa
 İl beyinden ferman olsa
 Herkes sevdiğini alsa

Kırmızılım kırmızılım
 Al yanaklı kırmızılım
 Bal dudaklı kırmızılım
 Çekip giden kırmızılım

Kırmızıyı giyme dedim
 El sözüne uyma dedim
 Naneleri kendim yedim
 El oğluna ben ne dedim

Kırmızılım kırmızılım
 Al yanaklı kırmızılım
 Bal dudaklı kırmızılım
 Sekip giden kırmızılım

Kırmızısı başındadır
 Onüç ondört yaşındadır
 Sevgilisi peşindedir
 Bak nişanı kaşındadır

Kırmızılım kırmızılım
 Al yanaklı kırmızılım
 Bal dudaklı kırmızılım
 Çekip giden kırmızılım

6.İkinci Nevi Dıkayak/ Karahisar Türküsü

Ha buradan o yana
 Kareysar'ın yolları
 Dola gelin boynuma
 O sırmalı kolları

Ha buradan o yana
 Yana yüreğim yana
 Gel otur şu yanına
 Dön o yana bu yana

Geceler ay ışığı
 Elinde bal kaşığı
 Hiç aklımdan çıkmıyor
 Güzeller yakışığı

Ay ışıktır varamam
 Varsam yarı bulamam
 Girsem yarin koynuna
 Sabahtan uyanamam
 Dut ağacı dut verir

Yaprağını kıt verir
 Ergen kız ergen oğlan
 Sarıldıkça tat verir

Dut ağacı dutludur
 Dibi yeşil otludur
 Kurban olduğum Allah
 El kızı ne tatlıdır

7.İkinci Nevi Dıkayak/ Horan Türküsü

Horandayım horanda
 Kardaşımın kolunda
 Onbeş lira yitirdim

Ben o yârin koynunda
 Ay ışıktır varamam
 Varsam yâri bulamam
 Ay buluda girende
 Bağlasalar duramam

Horan oynamayın
 Horan yeri düz olmaz
 Kadife geymeyinen
 Dul karılar kız olmaz

Horanın başındayım
 Oniki yaşındayım
 Oniki yaştan beri
 O yârin peşindeyim

Pencereden bakıver
 Ayna mısın cam mısın
 Elleme zülûflerim
 Sen benim kocam mısın

Pencereden bakıyor
 Kitap almış okuyor
 Perçemine yağ çalmış
 Yel estikçe kokuyor

8.Dıkayak Kabahoran/ Kemeñçe Türküsü

Kemeñçe çala çala
 Çıktım bir ince dala
 İnce dallar kırıldı
 Kızlar bana vuruldu

Kemençemin telleri
Dülgaridir dülgari
Kızdan ikbalim yoktur
Alacağım dul karı

Ben kemeñçe çalamam
Kollarımı alamam
Çok derine dalamam
Akılsız da kalamam

Ben kemeñçe çalamam
Dayım darılır dayım
Dayımın kızlarından
Yok mudur benim payım

Hey kemeñçeci dayı
Soktun gözüme yayı
Güzellerin üstüne
Çevirsene kaydayı

Hey kemeñçe kemeñçe
Ne halt ettin dün gece
Göstersen yarı bana
Kaşları da ne ince

9.Bıçak Oyunu

Kamayı çektim kından
Gel yakından yakından
O beyaz memelerin
Ben gelirim hakkından

Hovarda çapkın yarım
Sen söyle ben yazayım
Ettiğin günahları
Baş deftere yazayım

Al kamayı gir yandan
Ben de geçtim bu candan
Doldur doldur ver bana
Koynundaki fincandan

Hovarda çapkın yarım
Sen söyle ben yazayım
Ettiğin günahları
Baş deftere yazayım

Dereler salkım saçak
Alçak boylusun alçak
Sana derler küçücek
Sen doldurursun kucak

Hovarda çapkın yarım
Sen söyle ben yazayım
Ettiğin günahları
Baş deftere yazayım

Dereler akmayınan
Ne olur bakmayınan
Çirkin güzel olur mu
Çok altın takmayınan

10.Fırlanma Oyunu

Kestim keküllerini
Yana değıyor yana
Yar senin bakışların
Cana değıyor cana

Kız oynak, oynak, oynak
Olur mu yardan doymak
Yardan doydum diyenin
Caizdir boynun vurmak

Cebimden aynam düştü
Karıştı gazellere
Küçükten adetimdir
Bakarım güzellere

Kız oynak, oynak, oynak
Olur mu yardan doymak
Yardan doydum diyenin
Caizdir boynun vurmak

Derenin kıyısında
Yılanın kemikleri
Sevdi de geri durdu
Gavurun enikleri

Kız oynak, oynak, oynak
Olur mu yardan doymak
Yardan doydum diyenin
Caizdir boynun vurmak

Dere akıyor dere
O da nâfile yere
Al beni götür dere
Yârin olduğı yere

11.Fırlanma/ Kelkit Türküsü

Keklik taşa ne seker oy oy oy
Ah akıl başta ne gezer
Gel gel yanına kız keklük
Kadan canıma oy keklük
Kınalı parmakların oy oy oy
Batır kanıma kız keklük

Kekliğim kekliğim gukgugum yar
Gel kadana güller ektiğim yar
Nedir elinden çektiğim yar

Kekliğim özüyünen vay vay vay
Ah şirindir sözyünen
Gel gel yanına kız keklük

Kadan canıma vay keklik
O kınalı parmağın vay vay vay
Batır kanıma kız keklik

Kekliğim kekliğim gukgugum yar
Gerdana güller ektiğim yar
Nedir elinden çektiğim yar

Keklik tahta el eyler ey ey ey
Ah eşine gel gel eyler
Digel yanıma yar keklik
Kadan canıma kız keklik
Ah kınalı parmakların ey ye ey
Batır kanıma ye keklik

Kekliğim kekliğim gukgugum yar
Gerdana güller ektiğim yar
Nedir elinden çektiğim yar

12. Tekayak/ Türkmen Kızı

Türkmen kızı süt pişirir
Hem pişirir hem taşırır
Kepçeyi baştan aşırır
Leylim aman Türkmen kızı

Sen aklar gey ben kırmızı
Gel gidelim obamıza
Sen sütler iç ben kıymız'ı [kımız]

Türkmen kızı yün tarıyor
Hem tarıyor hem sarıyor
O yar burda ne arıyor
Leylim aman Türkmen kızı

Sen aklar gey ben kırmızı
Gel gidelim obamıza
Sen sütler iç ben kıymız'ı [kımız]

13. Üçayak/ Alalma Türküsü

Alalmadan almadan
Bir dal kestim ayvadan
On beşimde al beni
Gül memeler solmadan
Uuy uuy uuy uuy

Alalmayı dişledim
Sapını gümüşledim
Kardaş geldi vermedim
Yar geldi bağışladım

Alalma kızıl alma
Dallara düzül alma
Yar koynuma girende
Gözümde süzül alma

Alalmadan almadan
Bir dal kestim ayvadan
Allah canımı alsın
Beni yardan almadan

Alalmanın üçünü
Yar yüklemiş göçünü
Güle güle gidiyor
Bildirmiyor suçunu

Mendilim allanıyor
Al giymiş sallanıyor
Yar koynuma girince
Sallanıp ballanıyor

Almayı atan bilir
Şeftali satan bilir
Nazlı yarın tadını
Koynunda yatan bilir

Alalma soyulur mu
Güzelden doyulur mu
Güzel seven yiğidin
Kolları yorulur mu

14. Üçayak/ Mendilim Türküsü

Mendilim var mendilden
Ben anlamam o dilden
Cihan yansa kül olsa
Vazgeçmem sevgilimden

Kız mendil hele hele mendil
Kaldır kolların indir
Sar boynuma dolandır
Gir koynuma inandır
Mendilim bende bende

Bir ayvam kaldı sende
Ayva gibi sarardım
Din iman yok mu sende

Kız mendil mendil mendil
Kaldır kolların indir
Seversen yürekten sev
Dilindeki yalandır

15. Çifte Telli

O çifte telli
Mesnedi belli
Bir yar da sevdim
O da tralelli

Aygınım ben, baygınım ben
Çifte tellim
Çaldığım bağlama
Kömür gözüm ağlama

Ben buralı değılem
 Bana meyil bağlama
 Aygının ben, baygının ben
 Çifte tellim
 Çaldığım teftir
 Üstü sedeftir
 Kömür gözlü yârime
 Gönlüm hedeftir
 Aygının ben, baygının ben
 Çifte tellim

Çaldığım kemen
 Halin pek yaman
 Ölüyorum derdinden
 Sen ol bana derman

Aygının ben, baygının ben
 Çifte tellim

16.Fırlanma Oyunu

Çeçen kızı çardaktadır
 Soğuk sular bardaktadır
 Çifte benler yanaktadır

Haydi canım Çeçen kızı
 Sen allar giy ben kırmızı
 Gel gidelim has bahçeye
 Sen gül topla ben nergizi

Evlerinin önu nane
 Ben kül oldum yana yana
 Gâvur isen gel imana

Haydi canım Çeçen kızı
 Sen allar giy ben kırmızı
 Gel gidelim has bahçeye
 Sen gül topla ben nergizi

Evlerinin önu susam
 Su bulsam mendilim yusam
 Arasam yarimi bulsam

Haydi canım Çeçen kızı
 Sen allar giy ben kırmızı
 Gel gidelim has bahçeye
 Sen gül topla ben nergizi

Evlerinin önu çöplük
 Çöplükten toparlar iplik
 Anası kızından keklük

Haydi canım Çeçen kızı
 Sen allar giy ben kırmızı
 Gel gidelim has bahçeye
 Sen gül topla ben nergizi

17.Titreme Oyunu/ Karadeniz Türküsü

[Türkülerin adını oyun adı ve sözleri yazarın sıralamasındaki geleneği bozduğundan yukardaki sıralamayı eserin orijinalindeki “Karadeniz Türküsü / Titreme Oyunu” şeklinde vermiştir, biz geleneğine uygun yazdık.]

Ha buradan aşağı
 Ben inemem inemem
 Küçüceksin sevdiğim
 Sözüne güvenenem

Ha burası ne bayır
 Gülü dikenden ayır
 Sevdalıktan öleni
 Kayır Allah’ım kayır

Ha buradan aşağı
 Buzlar sallanır buzlar
 Erkekler asker oldu
 Arzuhal verin kızlar

Aynalı fericeğim
 Ya gel ya geleceğim
 Ağ memenin üstünde
 Besbelli öleceğim

Al aşağı vur dizi
 Babam duymasın bizi
 Babam duyarsa bizi
 Öldürür ikimizi

Al aşağı aşağı
 Fistan kırmalarını

Beğenemedim gelin
 Senin durmalarını

Vay vay demiye geldim
 Kaymak yemiye geldim
 Değil meramin kaymak
 Yâri görmiye geldim
 Aynalıdır aynalı

Konak pencereleri
 Verseler yâri bana
 Cumağü geceleri

18.Düzayak/ Karadeniz Türküsü/ Giresun Kayıkları

Gireson’un evleri
 Şımayınan kaynama
 Benimile oynadın
 Başkasiyle oynama
 Ağam haydi yar haydi
 Kunduram taştan kaydı

Elin bir tanesine
Nasıl diyelim haydi
Gireson'un evleri
Başustanın yapısı
Benim için açılmış
Hapishane kapısı
Ağam nereden nerede kaldı
Paşam nerede kaldı
Sevgilimin kolları
Benim boynumda kaldı

Gireson kayıkları
Hep geliyor akından
O beyaz memelerin
Ben gelirim hakından

Ağam haydi yar haydi
Konduram taştan kaydı
İlik düğme çözerken
Elim bir yana kaydı

Gireson kayıkları
Hep geliyor kârından
Sevdim de alamadım
Ölüyorum efkârımdan

Ağam neresi güzel
Başında saçı güzel
Saçı başımı yesin
Kumar bakışı güzel
Gireson, Ordu, Pazar

İçinde bir kız gezer
Elinde divit kalem
Dertlere derman yazar

Ağam haydi yar haydi
Konduram taştan kaydı
İlik düğme çözerken
Elim bir yana kaydı

Hey Giresin, Giresin
Beri gelmez misin
Dünya ettiklerin
Ahrette çekmez misin

Ağam neresi güzel
Başında saçı güzel
Saçı başımı yesin
Kumar bakışı güzel

19.Hoşbilerzik Türküsü

Fesim düştü yolda
Deryada, yolda
Başbuğumu vurdular
Baş karakolda

Hoş bilerzik hoş bilezik
Parmakta yüzük
Ben yarimden ayrılmışım
Vay bana yazık

Bir oda yaptırdım hurma dalından
İçini donattım Acem şalından
O da benim değil ahbap malından

Hoş bilerzik hoş bilezik
Parmakta yüzük
Ben yarimden ayrılmışım
Can bana yazık

Bir oda yaptırdım döşetemedim
Kahpe felek ile baş edemedim
Yalvardım yakardım eş edemedim

Hoş bilerzik hoş bilezik
Parmakta yüzük
Ben yarimden ayrılmışım
Vay bana yazık

Bir oda yaptırdım yüceden yüce
İçinde yatmadım üç gün üç gece
Kurbanlar keserim sardığım gece

Hoş bilerzik hoş bilezik
Parmakta yüzük
Ben yarimden ayrılmışım
Can bana yazık

20.Milli Oyun/ Tamzara Türküsü

Tamzara'dan gece geçtim
Karlı buzlu sular içtim
İnanmayın eş ve dostlar
Ben o yardan vaz mı geçtim

Leli leli Tamzaram
Ninni benim hoş balam

Tamzara'nın bayırına
Kuzu saldım çayırına
Tanrı benim şu Güllü'mü
Bağışlasın hayırına

Leli leli Tamzaram
İki somun on para

Tamzara'nın tandırları
Kardan beyaz baldırları
Bizi baştan hep çıkaran
Karşı köyün andırları

Leli leli Tamzara'm
Bir kez görün kaç balam
Tamzara'nın maden suyu
Çok şirindir yarın huyu

Sorarsanız eğer bana
Türk oğludur onun soyu

Leli leli Tamzara'm
Gel gidelim hoş balam

Tamzara'dan taş geliyor
Ala gözden yaş geliyor
Karşı köyün şu kızları
Yığıtlere hoş geliyor

Leli leli Tamzara'm
Mor sümbüllü hoş balam

Tamzara'da Yedi Pınar
İçen onu her dem anar
Mor sümbüllü bağlarını
Görenler hep cennet sanar
Leli leli Tamzara'm
Haydi benim maskaram

Ek 2: Dügün oturak (istirahat) havaları (Okutan 1949, s. 334-337)

1.Oturak Havaları/ Tamzara Türküsü [Destanı]

Tamzaranın deresi
Hayli çeker arası ey ey ey
Kâtibimi de vurmuşlar ey ey
Yedi yerden yarası

Yeniyolda kahvede
Oturduk muhabbete ey ey ey
Tamzaraya varmadan ey ey
Tutulduk kıyamete

Yeniyolda vuruldum
Tamzaraya duyuldum oy oy
Bir kalbur bağıracağım oy oy
Tuta tuta yoruldum

Kendim derede kaldı
Atım derede kaldı oy oy oy
Saatimin zenciri oy oy
Atın boynunda kaldı

Tamzaranın taşları
Civ civ öter de kuşları ey ey ey
Efendimi de vurdular oy oy oy
Tamzaranın gençleri

Tamzaranın dağları
Mor sümbüllü de bağları oy oy oy

Yâri elden de aldılar ey ey ey
Tamzaranın beyleri

Tamzara üstü çiçek
Orak getirin biçek ey ey ey
Efendimi de vurdular oy oy oy
Uzun boylu küçücek

Saip belinde kuşak
Püskülleri de yumuşak ey ey ey
Beni de vuran kaynımdır oy oy oy
Uzun boylu bir uşak
Peşkir astım direkten
Bir ah çektim de yürekten ey ey ey
Veysel'in oğlu ş[Ş]erif oy oy oy
Kolun çıksın yürekten

Dağlar gazel bağlar mı
Hançer yürek dağlar mı oy oy oy
Alâ gözlü Nadirem ey ey ey
Deye koya ağlar mı

Sinekler vızılıyor
Yaralar sızılıyor ey ey ey
Sinamdaki de üç yara oy oy oy
Deftere yazılıyor

Pencerenin nakışı
Çıkmadım da yokuşu ey ey ey
Kâtibime benzer mi oy oy oy
Hiç birinin bakışı

Bir ay doğdu bacıya
Kimsem yok ki de acıya oy oy oy
Alâ gözlü de Nadirem ey ey ey
Şimdi var get kocıya

2.Avşarlım Türküsü

Vardım gittim odasına
Yer seriyor kocasına
Oy oy yer seriyor kocasına
Onbeş lira gecesine diley, diley

Gel kadan alam Suşar'lım
[Suşehirlim]
Ey gel gel kölem olam Avşarlım

Vardım gittim bulaktadır diley, diley
Elin yuzun yumaktadır
Ey ey gelin, yüzün yumaktadır
Avşarlım bak konaktadır diley, diley

Gel kölen olam Avşarlım
Gel kadan alam Suşarlım

3.Seferberlik Türküsü

[Türkü, *Şebinkarahisarlı Saraçoğlu Mustafa onbaşıya attır*, notuyla kaydedilmiştir (Okutan 1949: 335).]

Kareysar'dan çıktık başlar selamet
Köprüköye vardık koptu kıyamet
Oğlum, kızım, yârim Hakka emanet
Ağlama hey annem belki gelirim
Yoksa mahşer günü seni görürüm
Enver Paşa geldi yıldırım gibi
Mitrالیoz toplar yarattı tipi
Kopardı Moskoflar hep bir ipi
Ağlama hey annem belki gelirim
Yoksa mahşer günü seni görürüm
Türk ordusu birden atıldı Rus'a
Sanki arslanlar sokmuşlar kursa
İmkânlar var mı Türkler yerinde dursa
Ağlama hey ninem belki gelirim
Yoksa mahşer günü seni görürüm
Hasankalesi'nde bindim katıra
Babam, dedem yok ki bedel yatıra
Bastık düşmanlara çok kasatura
Ağlama hey annem belki gelirim
Yoksa mahşer günü seni görürüm
Hasankalesi'nde oldum onbaşı
Sol böğrümünden çıktı süngünün başı
Eğilmesin evde yârimin kaşı
Ağlasın ağlasın annem ağlasın
Karalı yazmayı yârim bağlasın

4.Asker Çavuş Türküsü

Kazan kurdum kapısına
Hayran oldum yapısına
Asker çavuş öldü derler
Kilit vurun kapısına

Ağlarsa bak anam ağlar
Dahası hep yalan ağlar

Karşıda var martin sesi
Martin değil, gelin yası
Asker çavuş öldü derler
Çantasında vardır nesi

Ağlarsa bak anam ağlar
Dahası hep yalan ağlar

Kara çadır is mi tutar
Yağlı martin pas mı tutar
Ağla benim güzel anan
El kızdır yas mı tutar

Ağlarsa bak anam ağlar
Dahası hep yalan ağlar

5.Yıldız Türküsü

[Türkü, meclisin dağılma zamanına gelmiş bulunduğunu ifade eder kaydıyla yer almıştır (Okutan 1949: 336).]

Üç yıldız doğdu yüceden
Şavkı vurdu pencereden
Vadimiz var dün geceden

Niye doğdun sarı yıldız, mavi yıldız
Kervan kıran, evler yıkan dön, dön

Yıldız gidersin ormana
Hiç mi bakmazsın kervana
Bakma bugünkü devrana

Niye doğdun sarı yıldız, mavi yıldız
Evler yıkan, beller büken dön, dön

Yıldız gidersin ak taşta
Karlı dağlar aşta aşta
Nerede kaldı ağa, paşa

Niye doğdun sarı yıldız, mavi yıldız
Kervan kıran, evler yıkan dön, dön

Yıldızlarda pek Rüşensin
Âlemlerde perişansın
Üç yıldızda bir nişansın

Niye doğdun sarı yıldız, mavi yıldız
Evler yıkan, beller büken dön, dön